

Letnik III.

Št. 3.

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrtnih 21. septembra 1916

Konstrukcija in sproženje našega metala min.

Poslednja želja.

Francè Žužek.

«Če!» je poklical Jože starčka, ki je sedel na stopnicah pred podom in pozkušal med brezzobimi čeljustmi že napolpozabljeno melodijo, »živina je napojena, nastlal sem tudi; zdaj grem malo po njivah. Pšenica bo zrela menda.

Mati pravijo, da naj začnemo z žetvijo v sredo ali četrtek, meni se pa to ne zdi ravno prikladno. Vročina je in bojim se, da nam pšenica prezori. Raje začnemo koj jutri.»

»Imaš prav, Jože,« je povzel starec, se oprl na grčevo trnjevo in vstal počasi. »Pšenica-golica je narejena nalahko. Pusti jo na njivi le en popoldan čez njen čas, pa se ti je osuje in porazgubi najmanj deseti del, preden je v kašči!«

»Zato pa! Raje pustimo drugo delo za par dni.»

»Grem tudi jaz s tabo, če prav so mi noge trde in težke. Zavasnica ni daleč, na Resje pa ne greva pogledat, saj ste sejali pšenico na obeh njivah enega dne in tudi zemlja ni tako različna, da bi se poznalo to pri zorenju.»

»No, pa pojdiva, oče! Do mraka in večerje bova doma prav zlahka.»

In šla sta. Počasi se je premikal starček po stezi proti žitnemu polju, kajti tistih triinosemdeset let, ki jih je imel za sabo, mu je ukrivilo hrbet, da se je zgrbila njegova nekdanj lepa in orjaška postava za polovico, in mu pobelilo neizpadle lase, da je izgledal častitljivo kot eden izmed svetopisemskih očakov in vzbujal občno spoštovanje pri mladih in starih. Sovrstnikov ni imel več. Te je krila že zdavna mati zemlja. Tudi on pride na vrsto danes ali jutri; a ta zavest ni vznemirjala starčka nikoli. Saj je živel do konca in če Bog da in Mati božja, bo zatisnil ob smrtni uri z mirno vestjo svoje oči in se preselil v večnost.

Francoski zrakoplov nad pariško areno.

Starček in Jože sta prišla do Zavasnice in se ustavila.

Kakor morje je valovalo zlato žitno klasje na veliki, dolgi njivi in klonilo pod težo zrnja, kot bi se poslavljalo od zatonu se nagibajočega solnca.

»Glej, Jože,« je začel starček in se zazrl čez njivo v daljo. »Glej! Če sem na njivi, na polju, ki sem si ga priboril, takorekoč pristradal tekom svojega življenja, se mi zdi, da sem spet čil in mlad. Vzpeli bi se, zasukali klobuk v zraku in zavriskali kot nekdanj — v davnih časih sredi vasi.»

Jože je stal, poslušal in strmел. Tako mu ni govoril ded še nikoli!

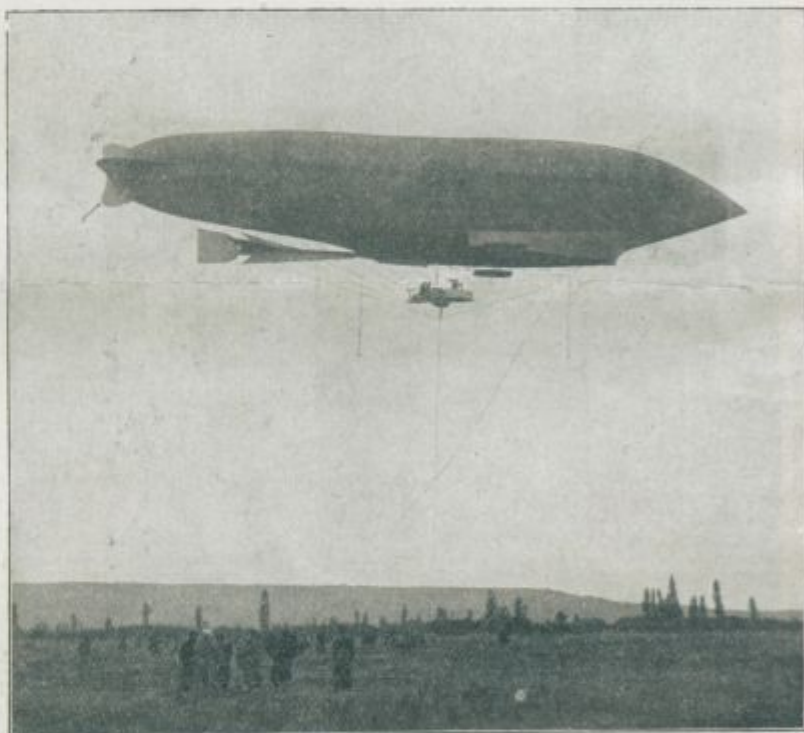
Starec je molčal nekaj časa, nato pa nadaljeval in rekel:

»Petindvajset let sem imel, ko me je poklical oče k postelji in dejal: »Sin! Dvainosedeset let mi je naložil Vsemogočni na hrbet. Nisem poznal bolezní, a te dni me je vrglo, mislim za — vedno. Ne bolezen, starost! Sedemdeseta bolezen! Ne zapuščam ti dosti: Leseno bajto, tri njivice, leseno kolibo — hlev in eno kravico. To ni dosti, a je vse, kar je. Jaz sem bil občinski pastir, navaden občinski pastir. Za par šestice sem pasel občinsko živino. Pa bil sem mlad in se seznanil z rajno, s katero sva si bila dobra vedno. Hotel sem jo za ženo, pa ni šlo, ker nisem imel ničesar, a oba skupaj pa manj kot nič. Toda zavzel sem si, sklenil in držal: Stradal sem raje, da sem le prihranil krajcar, ki mi je prišel pozneje tako prav. Počasi je šlo sicer, a šlo je. Vzrasla je bajta in vzela sva se ter hranila naprej. Bog mi je dal sina in ni ga bilo srečnejšega človeka pod milim nebom kot jaz tiste dni. Ti si rasteš, — midva sva pa hranila in štedila bolj kot kdaj prej. Prišla je kužna bolezen in pobrala na stotine ljudi, med njimi tudi tvojo mater. — Ostal sem sam na božjem svetu, a zaupal sem v Boga in njegovo pomoč in se ravnal po pameti in kar mi je narekovala dolžnost. Stradal sem in stradal ter si pristradal prvo njivo, drugo, tretjo, kravo in hlevček. Ti si rasteš, ostal — čast Bogu! — pošten in mi bil v veselje in podporo v starih dneh. Bog te blagoslovi, sin moj! Vzemi to malo, kar ti zapuščam, in delaj kot sem delal jaz, pa boš videl, da boš umiral v sedemdesetih letih kot — kmet. Jaz sem dal podlago, pokazal pot, ti pa nadaljuj započeto!«

Starec je obmolknil in zrl neprestano v daljo. Jože je poslušal napeto.

»No,« je nadaljeval čez nekaj časa, oče je umrl in ostal sem — sam, le kravica mi je delala družbo. Pol leta sem tuhtal očetove besede,

nemogoče, prehitro in tja v en dan izgovorjene. Hotel sem v Ameriko. Le par let, da si prislužim nekaj stotakov. Nato se vrnem v domovino, prikupim njiv, sezidam hišo in se oženim. Take in enake so mi blodile po glavi. Toda premagale so očetove besede. Oženil sem se in začel polagoma. Ona je začela kupčijo z zajci, jaz sem pa hodil pozimi na Hrvaško. Podžagovali smo v šumah starodavne hraste, zmrzovali, hranili in poleg vsega pomanjkanja zbijali šale, da se še dandanes z veseljem spominjam tistih snežnih dni v Slavoniji. A spomladi smo se vrnili polnih žepov in vriskaje domov ter se zagnali z vso silo in vnemo na pomladanska dela. Bog mi je bil milostljiv. Denar je rasteš, njive so se množile. Par let, — imela sva stelnico, laz in gozd. Par let, — na mestu lesene bajte stoji lepa zidana hiša, v ozadju hlev, v njem štirje repi, za hlevom pod in za podom kozolec, eden najboljših v vasi. In tako je šlo vedno naprej. Bog mi je dal sina in tri hčere, ki so se močile vse pred dvajsetim letom. Vsaka je dobila 3000 K dote in bogato, vsestransko balo. Obiskala nas je nesreča. Otroci so zažgali vas, ki

Veliki ruski vojni zrakoplov.

je pogorela do tal. Hudo je bilo ženi in meni, a godrnjala nisva. Postavila sva si drugo, še boljše in lepše poslopje in oženila sina, tvojega očeta. Stara mati je umrla kmalu nato, a jaz sem jo preživel in sem še zdaj tu.»

Starec je prenehal in se ozrl v Jožeta, ki je stal kot pribit ob njem in poslušal.

»Tvoj oče,« je poudaril ded proti Jožetu, »je bil izvrsten gospodar in tvoja mati varčna gospodinja. Domačija se je večala, imetje se je množilo od dne do dne. Božji blagoslov je počival nad našo hišo, in bil sem zadovoljen in vesel kot malokdaj prej v svojem življenju. Toda prišlo je malo drugače. Neke jeseni je namreč ribal tvoj oče zelje; drugi so ga nosili v kadi in ga tlačili. Vse je šlo v eno kad, le še za nekaj škafov ga je imelo ostati nenatlačenega. Očetu to ni bilo prav, skočil je ves razpallen in razgret ter gororok v mrzlo klet, da potlači zelje. Šlo je res. A čez dva dni ga je vrgla v po-

stelj grozna pljučnica in čez teden dni mu je zvonilo pri fari. Ti in tvoja sestra Micika sta bila še majhna in se ne moreta spominjati tega. A meni so takrat posiveli lasje. Škoda se mi je zdelo kmetije, ki je rastla od svojega spočetka z mano vred in jaz z njo, da bi ostala brez gospodarja. Prosil sem nebeškega Očeta, naj mi podaljša življenje za tako dolgo, da odrasteš ti in prevzameš gospodarstvo. Pomagal sem materi povsod in šlo je z najemniki in božjo pomočjo. In lansko jesen, Jože, si doslužil cesarja in si gospodar takorekoč. Manjka ti le eno, gospodarske lastnosti in prednosti so ti dane vse in odkrito povedano: Tak si ko je bil moj oče, jaz in tvoj oče. Le še žene, poštene žene v hišo, da sede mati v zapeček in si oddahne, pa bo.

Starec je pogledal fanta pomenljivo in vprašal z nasmehom:

»Ej, kaj misliš, fant?«

Jože je molčal.

»Bi se ne ženil?«

»Bi se!«

»Kar se, Jože! Danes začnimo!«

Jože se je vzbudil šele zdaj iz tihih misli, se ozrl v starčka, se nasmehnil in dejal:

»O, ste pa hitri, oče! Res je nedelja danes, pa oženiti se menda ne morem koj! Treba bo dati Miciko prej! Ne?«

»Miciki ni sile. Če se ženiš ti zdaj, se ona prav lahko omoži pred pustom, ali pa kasneje.«

»Pa vendar ne bo šlo tako hitro kot mislite vi, očka!«

»O, bo šlo, bo šlo! Glej, star si dosti, razumen dosti! Zgrabi domačijo, poveljui ji, vodi jo, pomnoži jo! In tvoj stari oče bo vesel in zadovoljen ob zavesti, da mu je izpolnil Vsemogočni zadnjo željo njegovega življenja, to namreč, da je dal domačiji, ki jo je ustanovil moj oče, ki sem je gojil in živel z njo ter jo negoval in množil izza mladih let, da je dal tej domačiji, ki je ostala po smrti tvojega očeta vdova, da je dal tej domačiji-vdovi moža, gospodarja! Samo še to željo naj mi izpolni Bog, pa z veseljem ležem v postelji, kjer me objame večni sen —«

Jože je poslušal in dejal:

»Ne bojte se, oče! Če Bog da in sreča junaška, pa zaplešemo pred adventom!«

»Hvala ti, vnuk-sin! Hvala! Bog te blagoslovi kot je blagoslovil tvoje prednike! Ostani mu zvest ter ne obupaj v težavah, bodi vedno mlad, a poleg tega — mož! Bog te blagoslovi!«

Starec ga je prijel za roke in ga pritisnil na izžite prsi in v očesu mu je zalesketala solza.

Solnce je mežikalo z zadnjimi žarki izza gorā, iz potoka so vstajali prvi megleni hlapi in se izgubljali komaj vidno v višavo.

Starček in Jože sta stala in molčala, in nju srci sta bili polni gorke ljubezni do grude, te rodne grude, ki ima toliko bogastva v sebi, ki donša toliko sreče svojim gospodarjem in vsemu človeštvu.

»Pojdiva počasi!« je dejal starec, se oprl na trnjevko in prestopil prvi. Jože mu je sledil.

Molče je šel za dedom, dokler ni povzel oni besede:

»Amerika mi je blodila po glavi po očetovi smrti. A ta Amerika je

doma, v ljubezni do dela, do rodne grude, v slogi družinskega življenja in v poštenu vzgoji otrok. Zapomni si to, dragi moj! Ni je Amerike nad to Ameriko, ni ga bogastva nad tem bogastvom!

Jože je molčal nekaj hipov in dejal nato:

»Oče, Bog naj vam plača današnje besede! Ne pozabim jih, nikoli jih ne pozabim! Naj bom vam in svojemu očetu vreden naslednik! Zdaj se ženim. Katero dekle naj vzamem, oče?«

Ded se je ustavil, pogledal vnuka, ga udaril s palico pomenljivo po rami, pomežiknil z levim očesom in dejal:

»E, dečko, star sem, a vidim bolje kot kdo mladih. Če vriskaš zvečer na vasi, ne vriskaš nobeni drugi kot — Franciki! Ni res?«

Jožeta je bilo malo sram, zato je molčal. Prišla sta do doma, kjer ju je čakala večerja, in sedla na klop, da si odpočijeta in premerita v mislih današnji pogovor.

Drugi dan je vezal Jože pšenico. Sedem ženjc v belih predpasnikih in v pi-

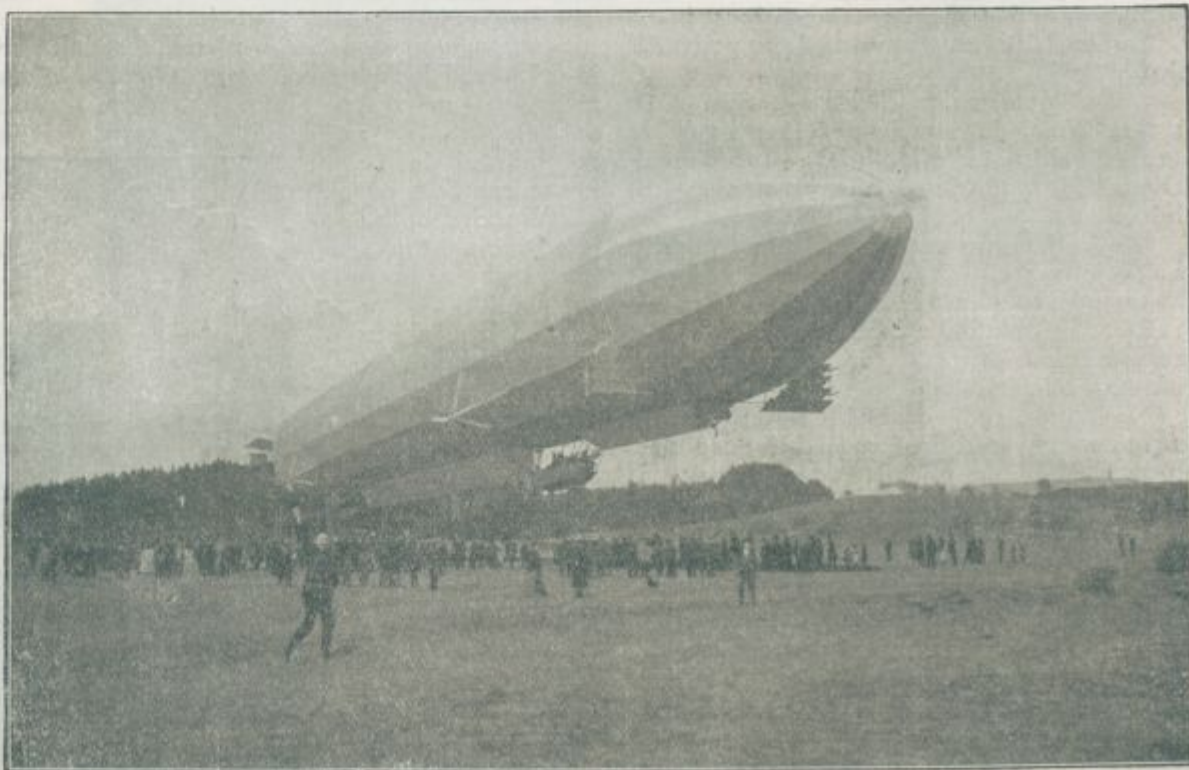
sanih rutah je sililo in se zajedalo vedno bolj in bolj v še stoječe žito.

»Malo zgodaj so začeli pri Samčevih,« je dejal ta ali oni, a čutil v srcu, da je to baš o pravem času.

Hitre so bile ženjice, hitro je padalo klasje pod ostro sklepanim in dobro nabrušenim srpom, in zdelo se je, da Jože ne bo v stanu, povezati sam za sedmero žanjicami, ki so žele, da jim je lil pot curkoma po mladih licih. A Jože je bil vezač kot malo takih in vedno se je manjšala razdalja med njim in urnimi delavkami, ki so bile še vse dekleta, izvzemši eno. Žvižgal si je poskočno melodijo, se pripogibal, metal snopje na kup in potegnil zdaj pa zdaj z robcem čez potno lice. Med žanjicami je bila tudi Hrenova Francika. Bila je sicer kmetiška, ne kočarska hči, ki je imela dela doma vedno čez glavo, a k Samčevim je prišla vendar pomagat včas, kar je vrnil Jože s tem, da je šel kako dopoldne kositi k Hrenu. Za kosce je bila huda, zlasti zadnje čase, ko je vrelo in drvilo v Ameriko vse, kar je takorekoč skončalo ponavljalno šolo.

Švicarsko zrakoplovstvo na prostoru pred mestom Curihom.

Nemški »zeppelinovec« se vrne domov.

Jože je dohitel žanjice.

»Smo že skup!« je dejal, si obrisal mokri obraz in se oddahnil.

»Ti si pa hiter!« je dejala neko dekle.

»Kot burja, kot burja« je pristavila druga.

»Ena, dve — pa je bilo povezano!«

»Še preveč hitiš, preveč, Jože!« je dejala tista, ki ni bila več dekle. »Kar smiliš se mi!«

»O tisto pa, tisto! Kar verjamem vam! Zato pa hitite, da pšenica kar gine pod vašimi srpi. Nalašč hitite, da me le žene nete bolj!«

»Glej ga, glej! Še norčeval se bo zdaj! Kdo bo hitel zdaj — na stara leta? Človek dela, v kolikor mu pustijo udje in kosti, malo posiliti se ne more! Dokler je mlad, dokler ima urne in poskočne noge, no, takrat je kaj drugega! Ko sem imela jaz sedemnajst let, se nisem ustrašila nobene stare žanjice. Kar čvrčalo je pod srpom in le zamigala sem s prsti v zraku, pa sem imela preveslo. A zdaj je druga: Kaj misliš? Sedem otrok, skrbi in težave, vedno pomajhkanje, to vzame človeku vse moči in ga stori nekako nerabnega.«

»Ej, še ste, še! Kar nagledati se ne morem, kako mi žanjete in podirate žito v kljub vašim letom!« je dejal Jože in si prižgal cigareto.

Dekleta so molčala in hitela.

»Kadar bom prosil žanjic, boste vi prva, ki jo bom vprašal.«

Stari je udarila veselja kri v lica. Izpregovorila bi bila rada, pa ni vedela kaj, zato je molčala raje.

»Koliko ste že poželi pri nas?«

»E,« je dejala, da imam vso tisto, kar je padlo pod mojim srpom samo pri vaši hiši, se ne menim s tabo danes!«

»Oho! Pa tako ponosna?« je podražil Jože.

»Ne ponosna, ne! Hotela sem reči s tem samo, da sem je požela pri vas že grozno veliko. Od mladih let, — do danes! Dvema gospodarjema sem jo žela vsako leto.«

»Tretjemu jo boste menda tudi podrli, kaj,« je dejal Jože, a se kesal v hipu, zakaj je izrekel te besede. Videl je namreč, da je oplahnila Franckino lice lahna rdečica, kar je prav gotovo opazila ena ali druga izmed deklet.

»O tudi, tudi, če boš le hotel. A prej si moraš poiskati družico! Kajti gospodar brez gospodinje bi bil čuden človek na svetu,« je nadaljevala stara.

»Kdaj bi se bil že ženil, pa si ne morem izbrati dekleta,« se je norčeval Jože in dobil tem večji pogum, ko je zaigral krog Franckinih usten lahen smehljaj.

»Seveda, ko si pa tako izbiren!« ga je špiknila prva žanjica.

»O ne izbiren, ne! Tistega ne! Boječ sem tako, boječ! Koliko dekletom bi bil že povedal, da jih imam rad, pa si upal nisem! Je zlodej to! Človeku kipi in kipi v srcu in tri tedne išče prilike, da bi prišel z dekletom skup, a — zastonj!

Čez tri tedne jo vendar najde. A mesto, da bi ji povedal, kaj mu je na srcu, začne govoriti o vremenu in Bog sam vedi, o čem še!«

Jože je kadil in se smejal komaj vidno.

»Glejte ga, glejte! Kako se dela nedolžnega.«

»Kot bi ne znal šteti do pet!«

»Saj ni res!« je dejal Jože in nadaljeval: »Poslušajte, kaj se mi je pripetilo pri dekletu, do katerega sem čutil največ ljubezni.«

»Že poslušamo.«

»Pol leta sem jo imel rad. Nikoli si

Vojaška bolnišnica na Goriškem.

nisem upal, povedati ji to. No, nekega dne, nekega dne! — — —

Ni mu šlo, ker mu je ušel smeh.

»Kako nas vleče! Kar samo se mu smeji!«

»Saj ni res! Smejim se, ko se domislim na tisti dan.«

»Katerega dne?«

»No, tistega dne — natančneje ne povem, — tistega dne sem vendar prišel s tistim dekletom skupaj in —

— in molčal, dokler me ni vprašala sama: »Kaj bi rad, Jože?«

Dekleta so bušila v smeh.

»Opogumil sem se ob njenih besedah in dejal jecljaje: »Saj veš, saj veš — — —

»Nič ne vem! Kaj naj vem?« Saj veš: me maraš, če te jaz maram!«

Vsa družba se je zasmejala in ni bilo smehu ne konca, ne kraja.

»Ali izprevidite sedaj, kako sem neroden?«

»Kar molči! Že poznamo take ptiče,« se je oglasila v nagajivem tonu stara.

»Kakšne?«

»Take, ki pojejo ponoči najraje.«

»Mislite, da hodim kam v vas?«

»O, tistega ne mislim o tebi, ker vem, da si pošten dečko. Ampak takole: Včasih zavriškaš namenoma,

da bi te čul kdo in vedel, da si pokonci in da misliš nanj.«

»Nanjo, nanjo!« je povzela prva žanjica.

»Tako, da, tako! Ni li res?« je vprašala druga, ostale so se pa smejale.

O res, res!« je začel Jože moško. »Kdo pa taji to? Seveda imam rad eno. A boječ sem tako, da ji ne morem povedati tega. In za to gre!«

Francika ga je pogledala proseče.

»Zdaj moram pa povezati, kar še imam. Nato grem domov po voz. Enkrat moram pripeljati še dopoldne, drugo bomo v mraku.«

Začel je vezati, one so pa žele dobre volje dalje.

Ni še dovezal dobro, ko pride ob meji Francika in pobere jopico.

»Kam pa, kam?« jo je vprašal.

»Domov!«

»Že?«

»Polenajstih je proč. Mati so nekam bolehnji, pa grem zakuriti in opraviti mesto njih.«

»Dobro, jaz grem pa po voz. Greva skupaj.«

»Kar pojdi.«

»Dekleta!« se je obrnil Jože proti žanjicam, »zmečite povezano pšenico na kupe, grem po voz, da naložimo.«

»Brez skrbi!« je odgovorila stara.

Jože je stopil za Franciko.

»Ne hiti tako!«

»Se mi mudi!«

»Kaj pa ti je?«

»Tako dobre volje si danes.«

»To je res! Vriskal in pel bi.«

»In mene si izdal danes. Vse bo govorilo, da se imava rada. Tako so me gledale od strani in si pomežikovale.«

»Nič zato, Francika!«

»Pikale me bodo. Saj veš, kako so dekleta.«

»Dolgo te ne bodo.«

Francika ga je pogledala vprašujoče: »Kako misliš to?«

Jože se je nasmehnil, in rekel: »Danes sem vezal snope in premišljeval zraven ter tuhtal, kateri godec pri fari jih ima največ za ušesmi in kateri gode najbolj okroglo.«

Francika ga je razumela. »No, kateri ti je ugajal?«

»Kravajček,« je dejal Jože in se obrnil proti vetru, da si prižge znova cigareto, ki mu je med pogovorom ugasnila.

Zakopi in vojno vrtnarstvo.

»Če se ne norčuješ, ko si danes vseh muh poln.«

»Ne, ne! Resno! Snoči smo govorili z dedom in z materjo ter sklenili, da pridemo v nedeljo snubit.«

Franciki je silila kri v obraz. Jože jo je vprašal smejoč se: »No, duša, ali si zadovoljna?«

»Saj se spodobi enkrat,« se je nasmrdnila namenoma, »že tri leta te čakam.«

»Bi me li še tri, če bi bilo treba?«

»Seveda bi te! Še šest!«

»Lej duša, a tega ti ne bo treba!«

Oba sta se smejala tem otročjim besedam in prišla do vasi.

Napregel je in pognal. Nadelo so voz, ki se je mogočno in počasi zibal po prašni poti proti vasi in se šibil pod težo. Nekaj žanjic se je peljalo na vozu in zbijalo razne šale, Jože je pa stopal ob njem in pokal z bičem kot še nikoli, da so strigli konji z ušesi in nesli glave pokonci ter šli z drobnim korakom kot da peljejo balo.

Dospeli so na Samčev dom in izpregli ter razvezali, da ne bi trpela in se ukri-tila žival.

Jože je vrgel živini deteljo, znesel nekaj gnoja iz hleva in nastlal znova. Žanjice so pomagale še v kuhinji, nato so pa sedli vsi skup krog mize, da se okrepčajo za popoldanšnje delo. Zgovorni so bili vsi, najbolj pa ded in Jože, katerima danes ni hotelo zmanjkati besede.

(Konec prih.)

BOY.

Roman. — Španski spisal Luis Coloma.
Prevel A. Kalan.

(Dalje.)

III.

V tem trenutku so se v ozadju jedilnice odprla dvokrilna vrata in nudila se je nama prilika, ozreti se v krasno dvorano, razsvetljeno v čarobni luči.

Sredi dvorane je bila prirejena razkošno pogrnjena miza; sama velika mati Cybele, magna parens, kakor jo imenuje Virgil, je kar s prgiščem razdelila svoj blagoslov, da bi se požeruhi in snedeži dobro imeli.

Zdelo se je, da so nameravali velikan-sko razstavo sijaja na deželi, ki naj v očeh odličnih gostov iz prvostolnice postavi v senco vse, kar se je kdaj doseglo v pojedinah, in sicer od homerskih pojedin do gostije kralja Assuera, ki je bila pravi gastronomski epos brez primere v povestnici jediželjnega človeštva, in je potrebovala za svoj razvoj celih stoinosemdeset dni, kakor Ilijada dvakrat po dvanajst spevov.

Roj služabnikov se je vsul obenem v obednico, kjer sva sedela, da še tu končno vse potrebno uredi, kakor so to že storili v sosednji sobi.

Blizu je bila že ura za obed in sladkosnede so že stopicali okrog bogato obloženih miz, da nasitijo oči, da si vzbude slast in da si izbero najugodnejšo točko za napad; pridno so požirali slin v ustih, hodili noter in ven in težko čakali trenutka, kdaj se začne.

Za hip sva se pomudila in gledala te prizore, ki sploh niso nenavadni ob takih slovesnostih, toda Boy je bil nevoljen, da naju družba moti v najini samoti, zato si je zopet nadel masko, čepico in lasuljo, da bi ga ne spoznali, ter se jezil, ali kakor sem pozneje razvidel, je le spretno zasukal do-

sedanji razgovor od Bureve na prednje straže snedežev, ki jih je razdelil v tri oddelke.

Prvi, kakor je dejal, so iz šole klasičnega Apicija, ki je razglasil modre odredbe, kako treba okusno pripraviti mast.

Drugi so bili sladkosnede potomci elegantnega Brillat-Savarina, ki je razumel umetnost, kako sestaviti razmerje, da se napravi najokusnejša perutnina v smetani.

rindaj in da, kar je še noči, jo preživiva v njegovi sobi v Hôtel de Roma, kjer se je zjutraj naselil. Tam bova kakor nekdanj v zlatih dneh svojega kadetskega življenja, kadila smotke drugo za drugo in govorila; z jutranjim vlakom pa bi odpotovala v Carraco in preživela dan na krovu ladje »Ferrolano«, kjer je bil Boy zaposlen.

Ta nepričakovan odhod me je potrdil v mojem sumu, da mu je plesalka, naj je že

Odbor občine Grahovo izroči vojnemu poveljniku diplomo častnega občanstva.

Ostali so od stanu gourmandov, navadni oblizovalci krožnikov, ki vse pospravijo, vse požro, ne da bi vprašali odkod, ne da bi se brigali za to, kaj bo; tem je bila geslo ona velikodušna beseda, ki je z njo patricij Nomentanus, mož sladkosnedežnega spomina, kazal svojo naklonjenost ribam lampretam iz Tibere, ki so jako okusne, pa zelo težko prebavljive, rekoč: »Odpuščam

bila grofica Bureva ali katera druga, s svojim pobegom zmedla vse njegove načrte, ker ga je sredi veselja ostavila samega ter mu provzročila razočaranje, mislečemu, da mu prav tukaj dozori kaka nada.

Zdelo se mi je, da je tu na svojem mestu beseda: »Za ranjena srca sta najboljši tema in tihota,« zato sem vesel pritrdil Boyu; nesreča pa je hotela, da sva po mojem na-

Pevski zbor »Naša zvezda« v Podmelcu poje pred vojaškim poveljnikom.

vam težave, ki mi jih povzročate, zaradi slasti, ki mi jo nudite.«

Vedno več je bilo Apicijev in Nomentanov v fraku in z belimi ovratniki, in čim več jih je bilo, tem bolj slabe volje je bil Boy; nenadno mi je predlagal — ura je bila poldvanajstih — da zapustiva ta plesni di-

svetu to noč preživela ne v hotelu, pač pa v mojem stanovanju. Tako so se vsled moje neradovoljne krivde pričeli zapletati nesrečni dogodki one usodne noči.

Smešen slučaj je pričel s temi zapletljaj, prav kakor da bi najmanj pomenljivi vzroki bili povod velevažnim dogodkom.

Ko se namreč z Boyem obrneva k vratam, stopi v naglici na prag moj stric, vojvoda Sos z nujnimi naročili za hotelirja.

V svoji diplomatski preizkušnosti je opazil veliko skrivnost, ki bi jo vljuden lahko dobro izrabil v politiki.

Ministrova žena, doma z Malage, je še vedno koreninila z dušo in telesom v domači grudi in ni bila v svojem dostojanstvu kot soproga vplivnega državnika vedno trdno v sedlu. Zato je v trenutku navdušenja za svojo domačo zemljo zaupala vojvodi, da njenemu grlu ne diši nobena stvar tako prijetno kakor krožnik vročih boke-ronov iz njene domovine.

Želja ta je bila ukaz posebno vojvodi Sos, da si se je že sicer pri tej mizi v prav posebni meri za vse poskrbelo. Toda postavi mačka na še tako odlično mesto, ta takoj vse pozabi in skoči za okusno miško. In tej ženskam in mačkam skupni slabosti je hotel moj stric v svoji starčevi preprostosti kot vljuden mož zadostiti in kot politik jo izrabiti.

bilo baje še težje dobiti nego v pravljici princesinji Snedenki slavni »pečeni sneg«.

Vojvoda je le zahteval, gostilničar se je branil, tako se je stvar vlekla in vrata so ostala zastavljena; zato sva se Boy in jaz,

Bogoslovec Jože Porenta

iz Pevna
pri Škofi Loki.

da se izognem stricu, stisnila skozi stranska vrata, ki drže na galerijo.

Zunaj naju je pa čakalo nekaj drugega, kar se je pozneje ob neki nesrečni pravdi pokazalo kot važno. — Kraj, kjer sva stala,

ložiti, odkod se je vzela ta preklicana, zagledam nenadoma pred seboj grofico Por-rata, ki nama je zastavila pot; naslonila sva se ob steno, da jo pustiva mimo, ter se ji globoko priklonila.

Stara pa je, kakor da bi Boya ne poznala, da si sem ji ga v svoji preprostosti jaz izdal, šla mimo njega, a mene je za roko zadržala in mi šepnila na uho, vendar glasno dovolj, da je lahko tudi Boy slišal:

»He, he, ta beg se mi pa zdi čuden.«

»Beg?« odgovorim ji v zadregi. »Bodite uverjeni, da me nikdo ne preganja.«

»No, če te nikdo ne preganja, te pa vendar nekdo vleče za seboj,« odgovori grofica in zlobno postrani pogleda na Boya.

Boy pa, ki ni slutil, da ga dama pozna, poprime za šalo, reče kakor igralec na odru z visokim maskiranim glasom:

»Usoda ga vleče seboj.«

»In kam ga vodi tak angel varih, dragi moj gospod?«

»Na solnce ...

Stane Tomc

se pogreša od 16. oktobra 1914 izza bojev pri Grodeku.
Tu ali tam —
na svidenje!

Janez Povšnar

iz Kokre pri Kranju, pogrešan od 16. maja po bojih v Karpatih.
Da bil bi ne za vedno!

Ivan Maček

iz Verda pri Vrhniki, umrl v ruskem ujetništvu leta 1915.
Na svidenje onkraj groba!

M. Waldhauser

iz Kotmirske fare pri Celovcu, 25. maja ranjen v Galiciji, umrl v Kolomeji.
Svidenje pri Bogu!

Ferdinand Sedej

iz Spodnje Idrije, padel 3. junija 1915. Tihemu, blažemu mladenci — svetila večna luč!

Ant. Kozamernik

od Sv. Katarine pri Medvodah, padel 23. julija 1915 na laškem bojišču.
Spavaj v Gospodu!

Vedel je, da v morali pot skozi srce najvarnejše vodi do prepričanja, bilo mu je pa tudi znano, da se ob časih brez službe volja najhitreje in najbolj varno potom želodca nameri na kak določen političen

ni bil pravzaprav galerija, bil je le ozek hodnik, odkoder so vodile skrite stopnice v damsko garderobo.

Naravno je, da sva kar hitro po prstih iz tega kočljivega prostora hitela mimo

Na belo luč,
ki sveti nam iz zlatih zvezd.

To pesem, če se prav spominjam, je zapel Boy iz operete Matilde de Shabran. Ko je končal, ploska mu Porrata ter zakliče s prisiljenim smehom:

»Lepo, res lepo! Kaj ta gospod Usoda vse zna; najbrže da se je ono o zlatih zvezdah naučil pri Donu Krispinu:

Če se ozira v zvezd sijaj,
odpira zanj se raj.«

Boy upre vanjo za hip svoj pogled, hoteč ji dati rezek odgovor, potem pa slovesno odgovori:

»Mes seuls livres furent les yeux d'une femme, et la folie tout ce qu'ils m'apprentent.«¹

»In ti si bil zelo poslušen učenec, gospod Usoda ... o tem sem prepričana, in o tem overim tudi tovariša ...«

»Verjemi mi,« dostavi spretno nasproti meni, me prime za desno roko, dočim ji je bil Boy na levi, da bi mu ne bilo treba govoriti, »ne zaupaj temu Usodi; zdi se mi, da njegov obraz napoveduje nesrečo.«

Čutil sem se v zadregi, bilo mi je kakor da mi pravi srce, da iz teh frivolnih šal vskipi vihar, zato sem, hoteč zabraniti, da bi Boy ne spregovoril, hitro dejal:

»Nesrečo? Zakaj?«

»Ker pravi pregovor: Kdor se z volkovi pajdaši, kmalu tudi z volkovi tuli.«

Besede so bile tako prozorne, da jih je Boy takoj dobro razumel. Razkorači se

Vojakova molitev pred kapelico.

ideal. Morda stvar tu ni imela pomena za uporabo, a načelo je bilo gotovo pravo.

Zato je hitel dobri starec in naročal pri gospodarju to okusno politično jed, da se z njo ob pričetku obeda lahko postreže ministromu soprog; toda gostilničarju jih je

onih vrat, kakor bi skrivaj bežala. Boy si je ogrnil čez svojo obleko za maske svojo s svilo podloženo suknjo; jaz pa sem si ovil okrog vratu bel, mehak robec.

Tedaj pa zaškripljejo vrata, svilnata obleka zašumi, in preden sem si mogel raz-

¹ Moje edine knjige so bile ženske oči, in norost to je vse, kar so me naučile.

pred damo, ne da bi spustil mojo roko, dvigne kazalec desne roke in z naravnim glasom deklamira besede iz neke tedaj priljubljene igre:

Lisica pušča svojo dlako,
a zloba ji ostane;
kontesa moja, pamet,
če ne, pa pride kes...

Dobro je razumela, da beseda leti nanjo, ker je bila znana kot stara klepetulja; toda naredila se je, kakor da ni prizadeta, pogledala je Boya v obraz in mu s pre-računjeno zlobnostjo rekla:

»No, če lisica izgubi dlako... ej, tej nesreči lahko odpomoremo... Kdor lase izgubi, si kupi lasuljo... Če ti katero rabiš, priporočim ti, da si jo kupiš pri »zelenem ptiču«; saj veš, Joaquín Lopez... on dela dobro in poceni... in posoja tudi, če je sila...« In s strupeno jezo, kakor so baje nekdanj Parti bežeči lučali svoje zloglasne puščice, je dostavila:

»In pomni... on je tako plemenit, da za to niti podpisa ne zahteva...«

Ob teh besedah začutim, kako je Boyeva roka v moji vztrepetala. Ta trenotni vztrepet me je spomnil strašnega govorjenja brivčevih hčera, ki sem o njem že preje čul in bil sem v hipu ves iz sebe, pozabil sem vrniti poklon grofici, niti nisem vedel, ali je izginila kakor izginjajo duhovi za zastorom, ali je skozi stranska vrata skočila v garderobsko sobo za dame.

Malo le se še spominjam, da me je Boy potegnil za seboj na stranske stopnice, vem pa, da sem ga slišal, kako je mrmral: »Prokleta moja usoda... Coprnica me je spoznala!«

Na koncu hodnika nemiren pogledam nazaj; kar pa sem takrat videl, nisem do sedaj pozabil in ne bom nikdar pozabil. Bilo mi je, kakor da vidim prav žive pred seboj Gryasove slavne strahove, ki združujejo v sebi smešno z izrednim in strašnim in ki v duši gledalčevi zapuste vtis, ki bi ga najprimernejše imenovali komičen strah.

Posvetilo se je skozi napol odprta stranska vrata, v svetlobi sta se pojavili

dve črni pegi; to je bila s talmi-briljanti in tujimi lasmi obložena glava grofice Porrate in poleg, njej do ramen, druga voglata, grda, navadna črna glava, nje telo pa je bilo, najbrže na preži, popolno skrito za atlasom in za čipkami neokusno dolgega repa na obleki grofice.

Zdelo se mi je, da je to hišni zlodej, ki preži na Boyeve korake. Ko sem zagledal glavo, kakor rečeno, skočili sta obe v garderobsko sobo kakor kači v svojo luknjo. Vrata so zatresknili in na hodniku je bilo vse prazno, le plinovi svetilki sta zaplapolali v pihu in zdelo se mi je, kakor da bi stene plesale ob tej trepetajoči luči.

Strah in groza sta me stresla in rodilo se je istodobno v meni neko čudežno spoznanje, ki si ga nisem mogel nikdar prav razložiti.

Šinilo mi je v glavo, da ima brivec Joaquín Lopez tri zelo grde hčere, ki so bile vse tri Marije; da so jih ljudje ločili, so jim Andaluzijci, ki ljubijo šalo, dali imena: Marija Satan, Marija Lucifer in Mariquita z vsemi zlodji.

Ne da bi se na kaj opiral in imel zato posebne dokaze, ne da bi bil kedaj videl katero teh treh Marij, sem bil prav trdno prepričan, da je grda sova, ki je čepela za čipkami grofice Porrate, prav najmlajša cipika iz gnezda »zelenega ptiča«, Mariquita z vsemi zlodji.

Strašna žaloigra, ki se je imela dovršiti tri ure pozneje, mi je bila v dokaz, da se nisem motil, da je res ona bila, Mariquita z vsemi hudiči, ne da bi bil en sam manjkal. (Dalje.)

polno življenje in zvečer so že prihajali in odhajali ljudje, tiho molitev šepetaje in kropili blede, nekdanj tako cvetoče lice. Še celi drugi dan so ljudje prihajali. Le njih ni bilo, ki jih je pričakoval še prej v svoji bolezni in jih želel videti ali slišati o njih še enkrat pred smrtjo — treh njegovih bratov — vojakov. Po prvih bojih v Galiciji ni bilo več glasu o njih. Morda se je sešel s katerim izmed njih gori nad zvezdami...

Zadnja pot! Imel si spremstvo, kakršno si bil zaslužil. Domači, sorodniki, Orli, Marijina družba in obilo duhovščine, tovarišev bogoslovcev in znancev je stalo ob Tvojem grobu. Sedaj počiva Tvoje truplo v domači prsti na Fari in ko starši in sestre žalujejo ob Tvojem grobu, se jih Tvoja duša spominja pri Vsemogočnem, kjer uživa večni mir.

Spominjaj se tudi nas...

J. P.

Po svetu.

Dogodki na vzhodu.

Ko so nas Rumuni izdajsko napadli in že streljali na naše straže, ko so vojsko napovedali, so pritiskali tudi Rusi v vzhodni Galiciji in Volhiniji proti Kovelu in Lvovu z novimi hujšimi napadi. Rusi so gotovo na novo porazdelili svojo armado s tem namenom, da na jugu v zvezi z Rumuni nadaljujejo vojsko. — V Volhiniji napadi Rusov pod vodstvom generala Kaledina niso uspeli; v treh dneh so baje napadajoči Rusi izgubili 80.000 vojakov. — V vzhodni Galiciji pritiskajo Rusi posebno na dve strani: proti Haliču, ki so se ga polastili, in proti železnici Zločev-Zborov. Na tem bojišču so se naše armade pred sovražno premočjo umaknile proti zahodu. — Najhuje pa so Rusi napadali v gozdnih Karpatih od prelaza Pantyr do Darnavatre. Tu in tam so Rusi na prostoru kaj malega pridobili, splošno pa naše obrambne črte niso mogli omajati.

Na Sedmograškem, kamor je sovražni Rumun tako nepričakovano hitro vlomil, sedaj ni poročil o napredovanju Rumunov. Pravijo, da niso še vseh priprav dovršili za veliko ofenzivo, najbrže pa je glavni vzrok bolgarska ofenziva v Dobrudži.

Doma.

† Bogoslovec Josip Porenta.

Tih značaj, a krepke in odločne volje, neomajnega prepričanja, poln ognja in navdušenja za vse dobro in lepo, si bil že kot dijak up premnogim. — Ni ga morda bilo sestanka ali javnega nastopa doma, ki bi se ga ne bil on udeležil. Dragga je bila vsem njegova budeča beseda, njegovo zdravo rožno lice, krepka postava in odločen nastop. Lahko si si naredil sodbo prvič, ko si govoril z njim: zlata duša, jeklen značaj!

Bil je gojenec Marijanišča prav od začetka svojih študij, njemu je ostal hvaležen še potem, ko je vstopil v bogoslovje. Kjer se je vzgajal, je deloval nato sam vneto kot prefekt in pevodja. Študiral je mnogo — bil je izreden talent, — v knjigah je našel svoje največje veselje in morda tudi kal svoje zgodnje bolezni, ki ga je vrgla na posteljo. Junaško je prenašal bolezen. Slednjič si je zaželel na svoj rodni dom v Peven, kjer je res začasno nekoliko okrevljal. — Glasbo je ljubil pokojni s celim srcem. Še v bolezni je rad zahajal ob nedeljah na Faro in ondi orgljal med službo božjo. Ko sem ga videl zadnjikrat — bilo je po Veliki noči — in je komaj še mogel stopiti po sobi, mi je še rekel: »Le nečesa včasih pogrešam — klavirja.« — V treh letih bolezni je mnogo pretrpel, a malo tožil. Večkrat previden s sv. zakramenti je vdano in potrpežljivo čakal dneva, ko ga pokliče Gospod. Prišel je dan. Tisto nedeljo popoldne se je dopolnila volja Večnega, dopolnilo njegovo mlado, upa-

Vojni psi za službo Rdečega križa.

Srbska hiša sredi topov.

— Zavezniki so Rumuniji svetovali, naj svoje glavne čete vrže na Balkan proti Bolgarom; Rumuni pa so zahrepeneli po avstrijskih zemljah, posebno onih, kjer prebivajo Rumuni. Vojni poveljniki so z geslom, da se morajo avstrijski Rumuni oprostiti, pridobili Rumune za vojsko, zato so se morali ozirati na javno ljudsko mnenje; vendar je bilo to za vojskovanje škodljivo, kakor kažejo dogodki v Dobrudži, kamor bodo morali Rumuni poslati večje armade, ako se bodo hoteli upešno ustavljati bolgarskim napadom.

Bolgari so s prvim sunkom proti Rumunom dosegli lepo zmago. Poročali smo že, da so z naskokom vzeli obmostje Tu-

in se polastili prednjih popolno razrušenih jarkov, toda obrambne nemške črte niso mogli nikjer prodreti. — Listi poročajo, da je došel na to bojišče novi načelnik nemškega glavnega štaba general Hindenburg. Angleški listi tem povodom izražajo bojazen, da utegne Hindenburg sedanje vojskovanje v jarkih spremeniti in na več krajih začeti z napadi, kar bi seveda Angležem ne bilo ljubo, ker za tako vojskovanje treba izvežbanih častnikov, ki jih pa Angležem zelo manjka.

Na italijanskem bojišču se v zadnjem času na soškem oddelku ni prigodilo nič važnega. To je gotovo, da so se Lahi grdo opekli, ako so mislili, da bodo z

Silistrija šteje 12.000 prebivalcev Bolgarov, Rumunov, Turkov, Grkov, Armenov in Judov. Ljudje se žive od trgovine, zlasti plovbe po Donavi, ki je pri Silistriji 2600 m široka. Trgovina z žitom, perutnino in jajci je posebno živahna. Silistrija je stara naselbina in že v starem veku znana po imenu Durostorum. L. 1595 so si Turki mesto osvojili. L. 1811 so mesto Rusi vzeli, a zopet izgubili, na novo so mesto Rusi oblegali l. 1828 in je l. 1829 po hudih bojih osvojili. — L. 1854 najdemo zopet Ruse pred Silistrijo, enako je bil boj za mesto v rusko-turški vojski l. 1878. Vsled premirja so Turki Silistrijo izgubili, ki je pripadla bolgarski kneževini. Kdo bo Silistriji gospodar, kadar se sedaj sklene mir, tega nihče danes ne more uganiti.

10. sept. Rumuni na Sedmograškem še vedno nadaljujejo svojo ofenzivo, naši se utrjujejo na določeni fronti. — Na jugu pa Bolgari zmagujejo; po padcu Tutrakana so Rumuni bežeč zapustili Silistrijo. V teh bojih so imeli velike izgube.

11. sept. Med Zlato Lipo in Dnjestrom so Rusi poskušali prodreti naše središče pri Burstinu, pa jih je general Botmer vrgel nazaj in jim prizadel silne izgube. — Na francoskem bojišču se boji nadaljujejo brez zdatnega uspeha za sovražnike, ki nastopajo z veliko premočjo. — Na tirolskem bojišču so naši zavrnili močne napade v oddelku Monte Spik in Monte Deste, enako so vrgli sovražnika pri Pasubiu in Monte Majo.

12. sept. Četrty kor grške armade, nastanjen v Seresu, Drami in Kavali, pretrgan od vsake zveze z Atenami in kraljem ter siljen po enteti, da bi se vojskoval proti Bolgarom, se je vdal nemškemu poveljniku. Ker so ti vojaki nevtalne države, jih je poveljnik oborožene vzprejel. Šli

bodo v Nemčijo in tam čakali konec vojske.

13. sept. Naši letalci so napadli Benetke in Červinjan, laški pa Poreč in Trst.

14. sept. Na bojiščih povsod živahni boji brez posebnih uspehov. Zelo hudi boji so na francoskem in ruskem bojišču.

Iz beneške Slovenije: Kraj Možnica.

trakan, ujeli 21.000 vojakov, 400 častnikov, dva generala in 100 topov; poleg tega je v tem boju padlo zelo veliko Rumunov. Znano je, da so Rumuni v zadnji balkanski vojski Bolgarom vzeli del Dobrudže, ki je posebno važen v vojaškem oziru. Tem potom je mogoče Rumunom, da lahko nemoteno na široki črti pridejo čez Donavo in imajo sploh na desnem bregu te reke veliko prostora za bojne odredbe. Zato so poleg obmostja Črna voda zgradili še več drugih važnih ključev; od teh je bil ključ pri Tutrakanu posebno važno oporišče za zahodno vojno krilo. To je tudi razvidno iz velikega števila ujetnikov. Posadka rumunska je štela tukaj vsaj dve rumunski diviziji. Bolgari smejo biti zato ponosni na ta svoj prvi veliki uspeh proti Rumunom.

Zahodno bojišče.

Na francoskem bojišču trajajo že več tednov grozni boji v prostoru med Vapaume-Peronne. Pravijo, da je bilo samo pri teh napadih na 40 km dolgi fronti udeleženih 28 francosko-angleških divizij, kar bi znašalo pol milijona vojakov. Uspeh je bil tu in tam, da so zasedli kako vas

zavzetjem Gorice kar naprej prodirali proti severu in jugu. General Borojevič pa je drugega mnenja, češ da se je naš položaj zdatno zboljšal. Stoji pa, da bodo Lahi vse poskusili, da razširijo svojo vojno fronto, ker v sedanjih mejah ne morejo razviti posebno velikih sil. — Na Tirolskem se vrše na več krajih razne praske, Lahi silijo po raznih dolinah naprej, a so jih naši večinoma povsod odbili, le višino Kauriol so Lahi po hudih napadih zasedli.

Grška je popolno v oblasti naših sovražnikov, živil ima samo toliko, kolikor jih ji prisodijo Angleži in Francozi. Poročila iz Grške so zato zelo nezanesljiva, vendar moramo biti pripravljeni, da naši sovražniki priklenejo tudi Grško svojemu jarmu.

Silistrija.

Stara, s krvjo napojena tla je okolica Silistrije, ki so jo Bolgari zopet vzeli Rumunom. Ta kraj ob Donavi je bil vedno sporen; Rusi in Turki so se bili zanj in šele pred tremi leti je po balkanski vojski bolgarska Silistrija postala rumunska. Poprej ni bilo mesto utrjeno, najbrže da so se tudi Rumuni tako varne čutili, da mesta niso utrdili.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registrouana zadruga z omejeno zavezo

Dunajska cesta (uradni prost. I. nadstr.)

priporoča svojo

- zalogo vsakovrstnega kolonijalnega in specerijskega blaga;
- zalogo najboljših mlekarskih izdelkov: sira, masla, kondenziranega mleka;
- zalogo zajamčeno pristnega vina iz Kranjske, Štajerske, Ogrske, Hrvatske, Istre in Dalmacije, najboljših domačih slivovke, tropinovca, konjaka in ruma. (Kleti v Spodnji Šiški št. 152);
- zalogo vsakovrstnih kmetijskih strojev. Strojnik vedno na razpolago;
- zalogo raznih močnih krmil, gnojil in modre galice.

Dogodbe.

Berač.

Fr. Koblar.

Po dvorišču se je pasla čreda dobrovoljnih kokoši in petelinov, iz kuhinje je dišala zabela in cvrčalo pečeno meso. Kadar je prišel tisti čas, tako blizu poldneva, je vselej postalo Vidu težko pri srcu. Vid je bil star služabnik in mislil si je takole:

Poldne bo kmalu, prihajali bodo z lončnimi posodami, prosečih oči. — In dajali bodo miloščino, a vsa tista jed ne bo okusila do brote, ki diši daleč okoli hiše, kuhalo se je v drugih posodah, pri drugem ognju; kuhala je dekla, ki se živ dan ni učila pripraviti dobro jed. A vsi, ki bodo stali v veži, bodo neizmerno hvaležni in slastno prejemali svoje posode, kajti v veži bo lepo dišalo in mislili bodo, da je bila njihova jed vsaj blizu tiste šumeče pečenke, ki zdaj cvrči na ognjišču. Tudi on ne bo jedel pečenke, a bo vsaj kosil pri hiši, ne bo mu treba nositi posode, ne bo mu vsak pogledal v lonec: »Kaj si pa danes priberačil? Bog ti blagoslovi!« — a bi se mu le rogal.

Vid ni bil sicer hlapec, saj še ni živ dan vozil s konjem, bil je kratkomašo služabnik — ali bolje nekak mali oskrbnik. Njegovo delo je bilo največ na dvorišču. Pospravljal je prazne zaboje, skrbel za kokoši, klical družino h kosilu, poleti je šel tudi včasih na polje.

Bil je že star, in kaj če bi se mu kdaj zgodilo tako kakor onim? Tudi ti so bili vsi pri hiši, ta daljšo, oni krajšo dobo, vsi so prišli za njim in odšli pred njim, da so mogli na njih mesto priti drugi. In kdor je onemogel, je prišel prosit. Bil je okrepan, a navsezadnje je vendar dobil pokojnino: opoldne juho. Bilo jih je mnogo.

Vid jih je pomiloval. Kadar je odzvonilo poldne in so prihajali, se je umaknil, če bi bil moral koga srečati, ali pa je pogledal v stran. Dejali so, da jih prezira, a Vid je čutil samo usmiljenje, ki ni moglo videti trpljenja.

Tudi on je delal samo za jed — a kaj, bil je pri hiši! Zavedal se je, da mu ne podarijo niti grizljaja. Delo za plačilo, to je prav, to je sladko, a »bogpovrni« za ogorčnjani dar, to je trpko. Vedno je hvalil Boga, da ga je ohranil v starosti in branil pred revščino, in ni mu prišlo niti od daleč na misel: »Vid, kako ko bi zdajle stopil predte gospodar in bi rekel — kako bi rekel —?« — Nič, saj Vid niti mislil ni; delo za plačilo je sladko, dolžnost! Pa vendar!

Prihajali so ravno s posodami, boječih pogledov, škodoželjni, ker bilo jih je mnogo, a juhe so skuhali vedno v isti posodi. Vid je šel mimo veže in pogledal v stran. Pobožna misel se mu je rodila, kakor navadno, bila je prošnja, bila je molitev, strah pred usodo.

»Vid!«

»Gospod...«

»Kaj si vse napravil danes dopoldne?«

»Pometel sem dvorišče mesto dekla, da lahko bolj pazi na hlev, pospravil sem po skednju, potem...«

»Dobro, kaj boš delal popoldne?«

»Popoldne? Gospod, pokazalo bo delo, povsod bo dosti opravka, bom že...«

»Kaj boš delal?«

»Hm — delal bom, saj nikdar nisem brez dela.«

»Veš, Vid, saj ne veš, kaj boš delal!« Gospod se je čudno smehljal, a Vid ga je takrat pogledal v dno duše, tam ni bilo smeha, neusmiljenost je bila. Zastalo mu je srce.

»Napotje si pri hiši. Pometla bo dekla,

hlapci pospravijo skedenj lahko mimogrede, ti se mučiš cel dan — star si.«

»Star sem, gospod, pa tudi mlad sem bil pri hiši.«

»Jutri ostani doma — opoldne pridi, dobil boš juhe.«

»Gospod!«

Gospodar je šel čez dvorišče, ni se ozrl. Bil je še mlad, njegova elegantna hoja se je prilegala trdim besedam, domač človek bi pa poznal usmiljenje, poznal ozire.

Vid je prestopil prag. V veži so ostali še zadnji, ki so čakali na juho, a ni nikogar videl v obraz, le zdelo se mu je, da so se oni zakrohotali. Škodoželjnost med berači, kje je pravica!

Drugi dan opoldne so spet prihajali s posodami, po vrsti in redu, vsi so prišli, Vida ni bilo. Tudi nihče ni poprašal po njem. Šele drugi dan so se spomnili:

»Vid je zbolel,« so rekli. Nesli so mu kosilo na dom, a Vid se je obrnil v steno in ni videl nikogar. — Miloščine ni hotel. Tri dni je ležal bolan.

In potem je Vid vstal. Na pot. Kam? Po svetu, oznanjat svojo nesrečo. Takrat je postal berač. Naprtil si je koš, vzela palico in šel od hiše do hiše.

»Star sem, dozorel sem za berača, darujte mi vbočajme.« Tako je pozdravljaj na pragu in v veži vsako gospodinjso.

In če je srečal na samem človeka, ki je hotel poslušati njegovo zgodbo, ga je ustavil in pripovedoval:

»Štirideset let sem služil, prislužil sem miloščino, da bi lakote umiral. Ali boš jemal tam,

In šel je naprej, oznanjat krivico in usodo starih dni.

Pravijo, da več ne živi, a da je Vidov še mnogo, vedno več.

Zdravstvo.

Za volk med prsti ali drugje pomaga zmečkan trpotčev list.

Mrtve ali ohromele ude drgni z gorčično moko, pokropljeno s gorčičnim cvetom, ali s samim cvetom.

Sprišči po telesu. Repinca, pirike, milnice, lapuha vzemi enoliko, razreži na drobno, zmešaj skrbno in kuhaj žlico zmesi 10 minut na $\frac{1}{8}$ litra kropa. Izpij v dveh porcijah.

Gospodinjsvo.

Kunčevim samicam dajaj mleka. Najbolje je kozje. Kravje mora biti kuhano. Ovseni sluz, huhano ali surovo korenje so tudi primerna krma. Korenje, posebno pozimi, ker čisti kri, pospeši prebavo in rast dlake. Zelnate storže imajo kunci tudi radi, da jih glodajo. Morajo pa biti celi in ne smejo biti nikdar zmrznjeni.

Iz mavca ponarejeno morsko peno spoznaš: Potegni s srebrom po pipi; če se naredi

David brenka pred Savlom.

kjer so ti vzeli vse in podarili samo toliko, da te morejo poniževati? Ali si berač? Nisi, ker so ti vzeli delo in dali zaslužen miloščino, da bi prej umrl. Če si štirideset let delal hiši, ali zaslužiš, da mlad gospodar, ki še ni občutil žulja, misli, da te redi? To je pravica! Star sem, zvestobo sem ohranil, pa mi je niso plačali, oslabil sem, pa pravijo, da moje delo ni delo, delal bi še rad, pa mi hočejo vsiliti miloščino. Zato sem rajši berač tam, kjer mi po pravici rečejo: »Pa moli za dar.« Mladost naj dela, starost prosí, tako hočejo! Tak je svet, človek živi za berača.«

pot, kakor po svinčniku, ni morska pena pristna.

Pse razpodiš. Kadar se koljejo psi, jih ne spraviš zlepa narazen. V Berlinu so se grizli štirje veliki psi na glavni ulici mesta. Stražniki in pasanti so intervenirali, toda psi niso šli narazen. Kar pride star postrežček, natrosi jim tobaka na nosnice in psi so šli mahoma narazen.

Golobček je bolan. Pomladi ali poleti izgubevajo nekateri golobi pred časom golitve perje, posedajo žalostni, mršavijo in poginejo. To pride večinoma od prehlada, če se odpo-

čijejo od poleta razgreti golobčki na mrzlem prepihu ali če pijejo razgreti mrzlo vodo, ne da bi bili zobali poprej. Prehlajenim golobom devaj v pitno vodo zrno kuhinjske soli in do-brega zobanja. V vodo za kopanje deni malo klorovega apna (žličko na 5 litrov) in glej, da se okoplje živalica večkrat na dan. Vodo menjavaj. Ob slabem vremenu ne puščaj bol-nih golobov na prosto.

Drobiž.

Iz življenja živali. Izselenec, ki se je bil nastanil v Palestini, je pisal v list o kurjereji: »Bilo mi je pač znano, da kura kavsne po vsem, kar plazi in gomazi drobnega po tleh. Spominjam se tudi, kako so planile kure pri nas doma na drob svoje zaklane tovarišice, kate-rega jim je vrgla običajno mati. To se mi je zdelo prav tako, kakor kadar uživajo zamorci srce svojega ubitega tovariša, da bi podedo-vali njegovo moč in spretnost. Morda izvira navada, metati črevesa zaklanih kur živim ku-ram, tudi iz misli, da postanejo kure po uživa-nju čreves krepke in zdrave. Sicer ne nudi kup kur, ki tržejo kriketaje povaljana čreva, ravno estetičnega užitka, tudi se razpasejo lahko tako kurje bolezni, toda navada je navada, tako pri kurah, kakor pri njih gospodinjah. — Tu v Palestini so mi pravili delavci Arabci, da po-končajo in užijejo kure strupene kače. Tega nisem verjel, dasi mi je znano, da slovi kurji rod po svoji neustrašenosti, vem, kako je bra-nila naša mala koklja svojo drobno družino pred velikim psom, kako ga spremila svetlih oči in razježenih peroti in se vrnila z zmago-

dni še pusta ledina, ki je bila prišla šele zim-ski čas pod evropski plug. Po žetvi sem bil začel zidati. Naneslo je, da je ostal majhen pas zemlje neobdelan, ker sem ga hotel posaditi pozneje z drevjem. Tak neobdelan svet pa raz-poka rad v suši, po razpokah se vgnezujejo kače in druge golazni. Takoj za kosom ledine sem imel paradižnikov nasad, tja so hitele moje kure vsak dan, kadar sem jih izpustil. Tam sem našel večkrat kosce raztrganih kač, ni mi bilo pa jasno, kdo bi pokončeval poleg mene kače. Da so trgale kure mrtve kače, sem pač videl. Tisto jutro sem gledal za svojim kurjim rodom, kako je hitel po navadi pod paradižnike. Kar zažene vsa kurjad razburjeni krvr-ki! — izpod paradižnikov je pritekel mlad petelinček, ki je vlekel nekaj dolgega za seboj, za njim je hitela vsa kurja družba, ki je kluvala v tisto vijočo se stvar in naznanjala glasno svojo ogorčenost. Tako so se pripodili na dvorišče in spoznal sem presenečen, da se bojuje komaj tri mesece stari petelinček s strupenim gadom. Kača se je ovila petelinu okrog nog in ga je pičila v vrat. Pete-lin je kluval kačo, tovarišice kure so pomagale, uspeh je bil, da se je odvila kača in se je ozrla, kam bi pobegnila. Petelinček in kure so stale neodločne. Toliko, da se ni izmuznila kača. Ali krik prhate družbe je privabil drugega mla-dega petelina. Ta je imel gotovo že izkušnje, kako se bojuje s kačami, zgrabil je s kljunom kačo pri glavi in je tekkel z njo po dvorišču, okoli hlevov. Kričé so mu sledile kure ter skušale kavsniti po kači, ki se je zvižala in ote-pala z rekom. Ta obhod po dvorišču je imel najbrž namen utruditi gada, torej prav pamet-na kurja strategija. Večkrat je moral izpustiti petelin gadovo glavo, tedaj je stopil urno z nogami na gadovo telo in ga je kavsnil v glavo. Polagoma se je nehal gad braniti — ko je visel

se je pošteno. Pustil sem ga, dasi je bila ne-varnost, da se zaduši petelinček, kajti treba je spoštovati kurje navade. Kadar je spravil gada do polovice v goltanec, so mu ga izvlekle kure vun in začel je iznova. Morda je dražilo kure le gadovo gibanje, kajti ko je bil čisto nepre-mičen, so pustile kure zmagovalca, da uživa nemoten sad svojega težkega lova. Pol ure je požiral petelinček, goltanec se mu je širil — in ko je spravil gada v sebe, ga je moral vreči iz sebe. Poučljiva zgodba za majhne države, ki bi pogoltnile rade velike, pa ne mislijo na to, da ne prebavi majhen želodec velikega kosa.

Kaj so dobili na dan rimski legijonarji. Vojskina prehrana je domovine bran. To so vedeli Rimljani, imeli so že tedaj natančno preračunano, koliko potrebuje posamezen vo-jak, da se ohrani telesno čil. Rimski legijonar je nosil maksimalno 126 rimskih funtov na obleki, vojaški opremi in brašnu, ki je bilo odmerjeno za 16 dni. Telesno težo so računili povprečno po 70 funtov na moža. Racije so bile po našem računu na dan 852 gramov pše-nice, 117 gramov pečenega koštruna ali pa vsak tretji dan 96 gramov svinjine ali slanine, 27 gramov sira, 21 gramov soli in 0,5 litra vina. To vsebuje 120,7 grama beljaka, 44 gramov maščobe in 617 gramov ogljenih hidratov, torej 3342 kalorij. Dr. Grandjeau Mirter je izračunil, da dobi vojak naše dobe v svoji hrani približno isto množino kalorij. Avstrija daje svojim vo-jakom, ki se nahajajo na bojnem polju, 3822-75 kalorij, Nemčija 3214-8, Francija 3579-8, Švica 3214-5, Italija 3254-7 kalorij.

Smrt brez ran. Večkrat slišimo, da ubije razpok granate vojaka, ne da bi bil vojak pri tem ranjen. To se tolmači s tem, da raznese pritisk zraka notranje organe, kar provzroči tako hitro smrt, da obstanejo vojaki sedeč ali stoječ, kakor jih je pač dobila granata. Opazo-vanja v poslednjem času pa so dognala, da pada zračni pritisk pri takih razpokih približno na 400 milimetrov. Vsled tega se jame kri peniti, kakor se peni delavcem, ki so delali pod zvo-nom potapljačem pod visokim zračnim pri-tiskom in pridejo nakrat zopet na naravni zrak. Torej se oproste krvni gazi in naredo se majhni mehurji, ki se ustavijo pod pritiskom prožnih žil krvi, ki prihaja od srca, in ustavijo tako krvni obtok. Smrt je nagla, morda brez vsake bolečine in zavesti, da je treba umreti.

K spominu na angleške »simpatije« do Nemcev.

(Ob izbruhu svetovne vojne so si Angleži dali duška sovražstvu do Nemcev v obliki demoliranja trgovin in zasebnega pohištva na Angležkem živ-ečih Nemcev. — Kakor znano imajo Angleži baje ogromne človeške žrtve v bojih z Nemci.)

slavnim kodajsanjem k razbeganim piščetom. Pri našem sosedu doma so si želeli hudega pe-telina. Starejši deček je iztaknil vranje gnezdo in podložil je vrani kurje jajce. Ko je izvalila vrana pišče, ga je prinesel deček domov, kjer so vzgojili zdržljivega petelina. Bil je res hud, zaletal se je v vsakega človeka in žival, ki je prišla na dvorišče, in iztaknil bi bil nekoč naj-manjšemu dečku skoraj oko. Lani sem stal me-seca julija na svojem dvorišču v Vilhelmi pri Jafi. Kraj, kjer stoji moja hiša, je bil pred letom

mirno od petelinovega kljuna, se je zmagovalec ustavil in se ozrl ponosno okrog sebe. Kure so slavile glasno zmagovalca in zaničevale so-vražnika, kluvače ga prezirno. Gad se je pre-genil. To je opozorilo zmagovalca. Začel je ko-nec svojega dela, konec je bil namen začetka. Prevelika je bila porcija, da bi jo bil razkljuval, ali kaj — morda se je bal, da bi zahtevali drugi udeleženci lova svoj del plena; da povem kratko čudno stvar: Mali petelin je jel požirati gada, ki je bil dolg več kakor pol metra. Trudil

Darujte za Rdeči križ!

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Ko-pltarjeva ulica 6

se priporoča za vsako-vrstna knjigoveška dela
Krajevni znaki za „Orle“,
kokarde in pentlje z napisi
za društva se izgotavljajo
v najkrajšem času
po zmernih cenah.

Katoliška
tiskarna
II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovár.

znal, »da sem te v tvojem govoru, ki bi seveda čast delal tudi doktorju Sorbonne, prekinil v besedi, ker sem se ravno domislil, da je treba reči staremu dedu lahko noč in da sem bil z njim bolj prijazen nego s teboj. Nikar se, srček, zaraditega ne ujedaj. Jaz te imam zelo rad, raje nego vse svoje stare očete, naj so iz mesa ali iz kamna... Glej!... Na, vzemi!«

In poljubil me je na lici in krepkeje nego poprej marmornatega generala v bojih za neodvisnost.

Opazil sem, da je krvavel na levi roki. Ne da bi vedel, ranil se je na koničasti ograji. Takoj me jeza mine, kakor da bi slutil, da ni to vsa kri, ki se bo prelila še to usodno noč. — Hipno je postal resen in me takoj izpustil.

»Na, s tem si roko obveži!« sem mu dejal.

Dvignil je nogo kvišku, da je vzel robec in si ga je ovil okrog roke. In tedaj je dejal resen, kakor da odgovarja svojim lastnim mislim.

»Ali nisva vkljub temu, da bova kmalu polnoletna, oba skupaj še precej otročja?« ...

(Dalje.)

Po svetu.

Rumunsko bojišče.

Listi naših sovražnikov so bila vesolja pijani, ko je Rumunija napovedala Avstriji vojsko. Kričali so v svet. Sedaj je svetovna vojska odločena, osrednji vesilesi ne moreta več vzdržati navala od vseh strani. — Res smo dobili sovražnika, ki postavi v potrebi proti nam pol milijona vojakov, in slepi bi morali biti, ko bi se ne zavedali resnosti svojega položaja. Tudi nenavaden napad Rumunov na Sedmograško nas je potrdil v misli, da imamo posla z resnim sovražnikom, ki je izrabil našo zaposlenost na drugih bojiščih in planil čez preslabo zavarovano mejo v naše dežele.

Vendar potek vojske z Rumuni kaže, da pač ne gre vse tako gladko, hitro, kakor so to napovedovali sovražni časopisi. Rumuni so prišli sicer precej daleč na Sedmograško, zasedli so nekaj večjih mest, toda sedaj so tudi naše armade pripravljene in zadnja poročila že pravijo, da so naše čete pri Hacegu vrgle Rumune čez reko Merisor pri Petrosenyju in da so tudi pri Dolnivatru odbile vse rumunske napade.

Rumunija pa na jugu tudi že čuti na lastnem telesu, kake sladkosti donša vojska državi. Bolgarske in nemške čete v Dobrudži zmagoslavno prodirajo, so porazile Rumune pri Tutakanu, Silistriji, Mangaliji, Tuzli in se bližajo območju pri Črnivodi in Trajanovih nasipih, kjer groze rzasuti železnico in s tem odrezati sovražnikom glavno prometno žilo za preva-

žanje vojaštva in živil. Nad Rašovo so se Rusi in Rumuni postavili v zavarovane postojanke, ki pa so jih deloma Bolgari že prebili.

Rusko bojišče.

Na obsežnem ruskem bojišču zadnji teden ni bilo posebnih dogodkov; seveda se vrše manjši in večji boji na raznih točkah, vendar s toliko silo več Rusi splošno ne napadajo, kakor so prejšne tedne. Pri Zarciji so naši izvršili napad, iznenadili in napadli štiri zaporedne vrste sovražnih postojank in ujeli 2511 vojakov in 17 strojnih pušk. — Najbolj živahno so delovali Rusi na svojem levem krilu, katero išče zveze z Rumuni in z njimi skupnega bojnega nastopa.

Na Francoskem

še vedno Angleži in Francozi nadaljujejo svoje ogromne napade. Listi poročajo, da je samo angleških divizij 24 na tem bojišču in da neprestano dovažajo nove čete. Vse te strašne priprave kažejo, da Angleži hočejo na vsak način še pred zimo prodreti nemško fronto in, če mogoče, odločitev na bojnem polju dognati še pred zimo. Toda potek bojev ni v skladu z njih proračunom, ker nemška bojna črta je splošno še vedno trdna. Res so se tuintam morale nemške čete umakniti iz kakih razstreljenih jarkov, tudi so izgubili nekaj vasi in manjših mest, vendar splošno drže še vedno celo fronto nasproti groznim napadom angleško-francoske premoči. General Hindenburg je prišel na to bojišče in je dejal, da je to strašna borba, vendar je upanje, da je najhujše že pre-

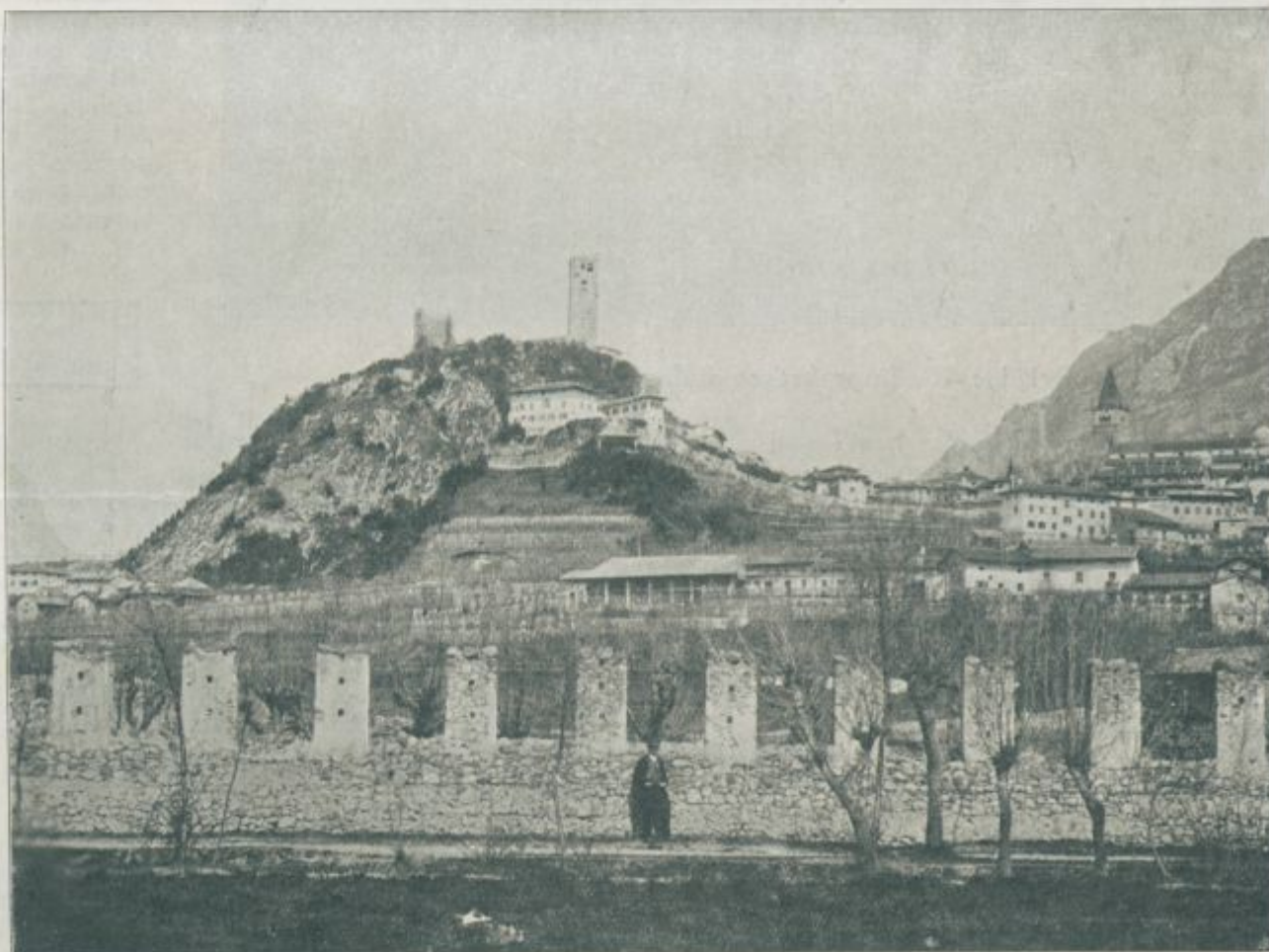
planoto polno topov najrazličnejših vrst in vojakov kakor listja in trave. In kakor pri Gorici, tako so tudi tukaj pričeli z večdnevnimi topničarskimi boji, ki so one v bojih za Gorico v svoji strahoti in silovitosti še celo prekašali. Grmenje topov ni kar nič utihnilo noč in dan. Tudi v naše kraje smo čuli to grmenje prav kakor grmenje na nebu prav oddaleč. V kratkem času so pa naši vojni poveljniki svoje nove postojanke tako utrdili, da so ti strahoviti topničarski napadi razbili sicer nekaj prednjih jarkov, a napade pešcev so naše čete povsod odbile. Edini uspeh, ki so ga Lahi pridobili, je Mirenski grad, kamor so udrli s težkimi izgubami, poročila pravijo, da je 7 laških polkov skoro uničenih. Za hip so ti napadi prenehali. Vendar morajo naše vrste pripravljene biti na nove napade od laške strani. Bliža se namreč 20. september, ki je velik narodni praznik na Laškem. Takrat so udrli Lahi na roparski način v Rim in vzeli papežu to glavno mesto, sedaj bi letos radi ta praznik praznovali s kako posebno zmagao. Najraje bi ta praznik obhajali v Trstu. Seveda, ko bi med Doberdobom in Trstom ne bilo naših vojakov na straži! Upajmo, da se jim to nikdar ne posreči!

Razno.

O kugi na Dunaju.

(Abraham a Santa Klara.)

Začetkom meseca julija leta 1670. je stalo slavno mesto Dunaj v najvišjem svitu, rimski cesar je prebival s svojim mnogo-

Iz Beneške Slovenije: Gemona.

stano. — Pri Verdunu sta sovražnika v vednih manjših bojih in skoraj vedno na istem mestu.

Lahi

so zopet pričeli z novimi napadi. Nagrmadili so od vseh bojišč na doberdobsko

glavim spremstvom v lepi prestolnici, plemstva je bilo v mestu brez števila, vse je pohajalo v krasnih opremah na dvor, od vseh strani so prihitevali in odhitevali urni tekači, prinašaje poročila iz svojih dvorov in odnašaje odgovore z našega

Belgija: Usoda prekrasne stolne cerkve v Ypernu.

cesarskega dvora. Veliko pozornost Dunajčanov je vzbujal živoboje in mogočen vhod moskovskega poslanika, ki je imel kakih sto glav spremstva, vse krasno in bogato oblečeno. Še večje zanimanje je prevzelo Dunajčane ob vhodu poljskega poslanika v cesarski Dunaj, ki je bil posnet po navadah starih Rimljanov in je nudil radovednim pogledom toliko, da bi ne mogel pregledati vsega, ako bi tudi imel sto Argusovih oči. Pri vseh vhodih je stalo ljudstvo na obeh straneh ulice kakor trdni oklepni zid. V mestu se je vse veselilo blagostanja. Ni je manjkalo stvari, katere si bi pozelele srce. Vse ulice in ceste so mrgolele veselih tujcev in domačinov, iz plemiških palač in dvorov se je razlegala tako prijetna godba, da se je zdelo, da je nastala luknja na nebesu in da pada skozi njo kar na mernike veselja v dunajsko mesto. Ali sreča je premenljiva. Kakor je bilo uvenelo hitro bučino listje nad Jonovo glavo, kakor se je bil zdrobil nena doma prelestni Nebukadnezarjev kip, kakor je bila hitro črviva mana v puščavi — tako se je izpremenila nagloma sreča dunajskega mesta. Kajti že v sredi meseca julija je vrgla bolezen, ki se je plazila

pod podobo vročnice po mestu, krinko raz mrtvaški obraz in pokazala se je prava strupena kuga. Tragedija, ki se je skrivala nekaj časa po predmestjih, je postala zdaj vsem očita, kajti našli so na javnih krajih mrtva trupla, vsem v strah in strmenje.

Zlo se je razpaslo z vsakim dnevom bolj. Nastalo je splošno bežanje iz mesta. Cesar se je odločil, da sledi svetu svojih izvedenih zdravnikov in se ubežal v Marijino Celje, kjer je odpravil svojo obljubljeno pobožnost in se podal od tam v kraljevsko prestolnico Prago na Češkem. — Ne more se dopovedati, kako so hitele trume prestrašenih ljudi iz mesta prejšnjega veselja. Bilo je, kakor da je vstal novi Mozes, ki vabi ljudi v neko obljubljeno deželo. Noč in dan nisi slišal drugega kakor otožni »z Bogom!« — mrlič po ulicah so izpodbadali ljudi še bolj na beg in v nekaj dneh je bil postal obljudeni Dunaj tako prazen, da je bil podoben razdejani Troji.

Najprej je bila zastavila smrt svojo koso v Leopoldovem predmestju, a tam je pokosila le poedinke; nato je šla preko donavskega rokava v drugo predmestje,

tako da se je kazalo, da si ne upa prav v prestolnico in da se bo zadovoljila s tem, da izmete in opustoši zamazane kote predmestij. Razširil se je bil že rek, da odpihuje kuga samo pleve in da pregleduje beraške malhe. Smrt pa je rekla: hola! — pokažem vam, da meni ni nobena trdnjava premočna in najsi bi imela bastije visoke kakor Karavanke in najsi bi bila obdana z jarkom širokim kakor ocean, jaz zmagam! — Tako se je žal da zgodilo in avgusta meseca je ropala in morila kuga po glavnih delih mesta.

V časih Cezarja diktatorja je bil govoril v Rimu vol, v časih preroka Balaama je bila govorila oslica, na Dunaju je govorilo žalosti tiste dni kamenje, so govorile ulice. Tačas je slonel v tem kotu umirajoči, v drugem je ležal mrtvi. Na javnih prostorih so ovirala mrtva trupla vozniškom pot. Vse to je vpilo in govorilo glasno, da naj si poiščejo ljudje obliža za rane svoje vesti. Ljudje so hiteli v cerkev, so poklekali s solznimi očmi pred spovednikom in se pripravili za smrt, ki jim je bila v istini blizu — kajti sto in sto njih je prišlo komaj iz cerkve in od oltarja, ko se jih je dotaknila božja dekla — in izpuštile so se jim po telesu bule. Mnogo ljudi pa se je zgrudilo še pred spovednico, vlekli so jih maložive iz cerkve.

Tuintam so se združili bolj pogumni na ulici v pogovor. Ali imeli so zamašene nosnice in niso vpraševali več po stari navadi, kaj je prinesel tekač iz rajha in kakšne novice prihajajo iz Madrida. Marveč so dihal v prekajene robce in so govorili žalostne govorice o bedi in nevolji. In ko so se poslovili po kratkem pogovoru, jim je zalilo oči, kakor da si naznanjajo med seboj, da se ne bodo videli več. — Molče, pobočno, so hodili ljudje po ulicah. Njih mrliški obrazi so bili kazala njihovih src. Včasih se je slišal nagovor: »Ti si še živ? Bog te živi!« — Ali odgovor se je glasil težak, zaduščen od solz: »Jaz sem še živ ali moji starši, moja žena...« — in zamrla je beseda slovesa na ustih, govorile so jo le solzne oči.

(Dalje.)

Zmes.

Novi pomočniki: »Predvsem bi rad vedel, gospod mojster, ali se pri vas z delom preneha zvečer, kadar zazvoni ali kadar odzvoni. —«

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo

Dunajska cesta (uradni prost. I. nadstr.)

priporoča svojo

ZALOGO vsakovrstnega kolonijalnega in specerijskega blaga —

ZALOGO najboljših mlekarskih izdelkov: sira, masla, kondenziranega mleka —

ZALOGO zajamčeno pristn. vina iz Kranjske, Štajerske, Ogrske, Hrvatske, Istre in Dalmacije, najboljšje domače slivovke, tropinovca, konjaka in ruma. (Kleti v Sp. Šiški št. 152) —

ZALOGO vsakovrstnih kmetijskih strojev. Strojnik vedno na razpolago —

ZALOGO raznih močnih krmil, gnojil, semen itd.

Dogodbe.

Generalovi uri.

M. B.

Stari general je nekaj izkusil na svetu. Udeležil se je več vojn in sam je govoril o sebi: »Kaj je strah, ne vem!« In še bolj pogosto je rekel: »Prijatelji, marsikaterega sem poslal na oni svet, svojih rok pa nisem iztegnil po tujem imetju.«

General je bil neoženjen, vesel dečko, ki prijetne družbe ni nikdar zamedel. Zunaj mesta je stanoval njegov stričnik z mnogobrojno družino. Tam je general rad prebil svoje večere. Kartali so, kadili, govorili in večkrat se je general že pozno v noč podal proti domu.

Nekoč se je izvršil v mestu umor; o tem je vse govorilo. Govorili so o celih tolpah roparjev, ki nadlegujejo ljudi. Pametnejši pa so bili mnenja, da je v mestu, kakor v vsakem drugem, nekaj podlih ljudi, ki so za vse pripravljeni. Druge nevarnosti ni, kakor da pade človek v roke nesramnega žepnega tatu.

General se je smejal: »Rad bi videl tatu, ki bi si upal nad mene, starega vojaka.«

»Zakaj ne, striček?« je ugovarjal domači sin. »Preden zapaziš tatvino, je lump že bogvekje.«

»Seveda,« je rekel mlajši brat, »on se na cesti trči ob tebe — in že ima tvoj denar. Vidiš, tako!« In po opicje je zdrsnil mimo generala in segel v žep njegove suknje.

Najmlajši otrok družine se je pa oklenil starega generala, bila je desetletna zelo ljubka deklica in je rekla: »Danes, dragi striček, ne pojdi od nas. Tako je že pozno, lahko te kdo napade na poti.«

»Marija ima prav, je res že pozno v noč, saj lahko pri nas prenočiš,« je potrdila mati.

General je skočil s stola. Jezilo ga je, da bi iz golega strahu izpremenil svoje navade. »Le pustite me, jaz sem najrajši med svojimi štirimi stenami,« je rekel trdo.

Pogledal je hitro na veliko uro na steni. »Presneto, že čez polnoč,« je rekel in se ni dal več muditi. Samo mali Mariji je zaupal, da jo potolaži, da ima s seboj revolver. Potem je pa hitro odšel v temno noč.

Da, temno je bilo kot v rogu. Temno je bilo tudi, ko je general zapustil drevored in stopal po cesti. Težki oblaki, skozi katere se ni svetlikala nobena zvezda, so ovili vse nebo. Bližnja reka se je izdajala s svojim šumenjem, veliko mesto pa po slabotnem sij, ki se je dvigal pod črne oblake.

Po polurni hoji je prišel do mesta. Toda tukaj ni bilo veliko boljše. Temna in tiha je ležala pred njim dolga in široka cesta v predmestju. Nobene luči v oknih, nobenega človeka na cesti. Generala je prevzelo čudno občutje, ki ga ni poznal niti v globokih gorskih soteskah za časa vojne. Ne strah, nikakor ne. Toda vendar neka neprijetnost. Zakaj so govorili pri stričniku take neumnosti.

Daleč tam ob koncu ceste je gorela edina slabotna cestna svetilka. Poznal je razdaljo do svojega stanovanja natančno, a danes se mu zdi ta še enkrat daljša.

Zdaj seveda ne more pogledati na uro; počakati mora, da pride do svetilke.

Naenkrat so zadoneli koraki. Iz neke stranske ulice je prišla temna postava, zavita v suknjo. Hitro je stopila proti generalu in ta je segel nehote po svojem revolverju.

Zmerom bliže sta si prihajala pozna popotnika. Ko sta bila čisto blizu, se je hotel general umakniti, oni tudi in tako sta se zadela drug ob drugega.

»Oprostite!« je rekel general.

»Oprostite!« je rekel mož v suknji.

Potem sta šla vsak svojo pot.

Zdaj je dospel general do svetilke; zdaj vendar lahko pogleda, koliko je ura. Posegel je po uri.

Toda iskal je zastoj: ure ni bilo, verižice ni bilo.

Mož, zavrt v suknjo, je torej namenoma zadel ob njega. Čisto pravi žepni tat. Ti delajo popolnoma tako.

»Čakaj, lump!« Z revolverjem v roki je drvel general nazaj po cesti.

Da, da, ničvrednež ima slabo vest. Ozira se... pospešuje korake... Toda nič ne pomaga. Hitro ga je imel stari vojak in mu porinil revolver pred nos. »Uro sem — ali...« je zakričal.

»Milost, milost,« je zajecjal do smrti prestrašeni mož in je dal brez ugovaranja uro nazaj.

Kmalu potem je mogel general razvideti, da je pet minut čez eno.

Ko je prišel domov, je hotel, preden gre spat, obesiti uro ob svoji postelji. Pogledal je debelo od presenečenja. Ura je že visela.

In ta ura ni bila nobena druga, kot stara dobra ura, ki je generala spremljala že v vojni.

Čudno je strmel na uro, ki jo je prinesel domov. Ta seveda ni bila njegovi nepodobna, bila je ura, kakršnih je sto in sto.

Imel je moža, ki mu jo je uropal za tatu, toda oni je njega smatral za isto.

krov iz močne pločevine. Na to se postavijo posode s sadjem. Lonec mora biti dobro pokrit. Tak lonec se rabi lahko tudi za kuhanje krompirja in zelenjave.

Jako važno je, da je posoda čista; za umivanje in izplakovanje je najboljši krop. Po umivanju se mora posoda dobro osušiti in, preden se naloži sadje, oplakniti z rumom. Steklenice so najboljše one s patentiranim zamaškom ali šampanjske, steklenke so pa najboljše Wekove; gumijevi obroči morajo biti nepokvarjeni in čisti. Zamaške vzemi nove ali vsaj cele, namoči jih v kropu, iztisni in obriši, postavi steklenice na kaj mehkega in zabij zamašek z batičem. Za čas kuhanja ovij stekleničino glavo z bombažasto krpo, po kuhanju pa s pergamentom ali pa izdelaj s pečatom.

Ko smuljam odtrži muho in pecelj, operi jih in osuši in kuhaj 30 minut. Kadar jih rabiš, jih moraš zopet kuhati 30 minut in osladiti. Tedaj vzameš iz steklenke, kolikor je treba za tisti dan, a tudi kar je ostalo, je treba kmalu porabiti. Ko je enkrat posoda odprta, se ne drži tako sadje več dolgo. To velja za vse vrste sadja.

Bez eg. Preberi dozorele jagode, operi in odcedi. Potem jih kuhaj, ne da bi dolila kaj vode, v lončeni posodi, dokler se ne stisnejo jagode. Precedi skozi prekuhan prtč v

Bolgar Turk Nemec Avstrijec Rus Francoz Italijan Anglež Romun Srb Grk, Č.

Ves trud, da bi našel imetnika ure, je bil zastoj, ura je ostala v njegovi lasti.

General je bil po tem dogodku precej poparjen. Starega izreka, da ni še iztegnil roke po tujem imetju, njegovi prijatelji niso več slišali.

Gospodinjstvo.

Sadje se ohrani brez sladkorja. Sadja dobimo tako malo, da ne moremo kaj prida zakuhati. Bil je pa čas, ko je bil sladkor bolj drag kakor zdaj in so zakuhavale gospodinje sadje brez njega. Ta način je skoraj pozabljen, a sedanja potreba nas spominja nanj. Sadje samo na sebi ali konzerve po naravi pridejo mnogo ceneje kakor s sladkorjem. Osladi se taka konzerva lahko po potrebi, kadar se vzame vun, tako ni treba tolike množine sladkorja naenkrat in sadje se sladi tudi samo od sebe, ker se izpreminjajo pri kuhanju in stanju v njem snovi.

Pri kuhanju brez sladkorja pa je brez-pogojno potrebno, da se sterilizira. Zato pa ni ravno potreba posebne priprave, lahko se porabi tudi navaden velik lonec ali kotel, če postaviš vanj trinog in nanj preluknjan po-

drugi lonec. Ko je vrelo 20 minut, odstavi. Drugi dan odlij v suhe steklenice, zamaži in in kuhaj 6—8 minut. Tako se kuha tudi drugo jagodičje.

Brusnice. Sveže, lepe brusnice preberi, oplakni na situ in razgrni, da se osuše. Nato napolni ž njimi steklenke. Med napolnjevanjem stresaj steklenke ali trkaj nanje s kuhaličnico, da se sesede sadje enakomerno. Kuhaj 15 minut. Na dan uporabe jih prevri s sladkorjem in jim daj po volji dišav.

Češplje. Razpokaj lepo zrel sad, naloži v posodo in kuhaj 15 minut. Na dan uporabe jih osladi uro prej, preden gredo na mizo.

Jabolčni terjak. Vzemi polovico sladkih in polovico kislih jabolk (zrela ali nezrela), razreži, zalij za sled z vodo in kuhaj do mehkega, potem pretlači in kuhaj brozgo, dokler se ne zgosti. Ta terjak je sam na sebi dovolj sladak. Drži se najbolj v glinastih vrčih, katere postavi, ko so napolnjeni, za 20 minut v pečico ali v peč. To se drži par let in je izvrstna namaz za kruh.

Mešane konzerve. Nakuhaj olupljeno sadje v porcelanastih skledah, vsaka vrsta zase, deni jih v posode in kuhaj še 20 minut v sopari. Namešano sadje je bolj okusno kakor če je vsaka vrsta zase. Kislim ali brez-

okusnim jabolkom primešaj sladkih hrušk ali malin.

Dišave. Sicer ima sadje samo po sebi najlepši vonj in okus, nekaterim pa ugaajo tudi dišave, kakor limonin in pomarančin olup, korenček, sladka skorja. Za sadje olup limone in pomaranče prav tenko in stolci na drobno v porcelanastem možnarju; pri tolčenju dodajaj toliko sladkorja, da bo prah suhljat. Stolčeno natlači prav na trdo v lončke. Kadar rabiš, vzemi malo vun in popari s kropom. Voda dobi zelo fin vonj. Ta masa se drži, če je prav stlačena cela leta in je vedno pri roki za poboljšanje okusa. Ako se dobe sveže drobne pomaranče, se primeša lahko sadju njih na debelo sesekljana lupina, ki nima v sebi grenkobe in daje sadju fin okus.

Drobiž.

Tobak na bojnem polju. (Dr. Blumenthal.) Cela vrsta naših vojskovodij je odgovorila povoljno, ko so bili vprašani, kako da vpliva tobak na vojake na bojnem polju. Dehteči tobakovi listi so za vojaka, ki je večkrat v prav neugodnem položaju, velikanskega pomena in od vseh daril, katere pošilja radodarna ljubezen vojakom na fronti, ni nobeno tako zaželeno in tako težko pričakovano, kakor ravno tobak. Na fronti je tobak vse kaj drugega, nego doma; tam je jed, pijača in počitek. Življenje na fronti zahteva od vojaka čezmejni napor dušnih in telesnih moči. Po takih naporih pa pride le malo počitka, jedi in pijače se ne dobi po navadi in po potrebi telesa, dušno razburjenje napada gladno in žejno telo hujše kakor izpočito. V vseh teh težavah se je izkazal tobak, ki omoti žejo in glad, ki prežene neizspanemu vojaku trudnost in mu pomiri v nevarnih položajih živce. Ob slabem in mrzlem vremenu vstanejo vojaki, ki so kje na potu, trudni in zaspani, premrzli. Zajtrk ni kaj prida, kosček komisa, če gre po sreči, požirek mrzle kave, grizljaj slanine. Vojak postaja, je redkobeseden. Pa prideta vun pipa in smodka, beseda se razveže, lice izjasni.

Vojak žveči ali kadi tobak tudi za žejo. Kadar mora vroče dni po izsušenem svetu ali po močvirju, kjer mu je prepovedano piti, kadi in premoti tako potrebo po vodi. Marsikateri častnik si prisrka v kritičnem položaju mir in samozavest iz svoje smodke in marsikateri predrzni jahač si je prepodil na patroljah s kajenjem po celih 24 ur spanec.

Učinek tobakov se razvidi iz dejstva njegove sestave. Listi vsebujejo poleg drugih snovi, katere ne pridejo pri naši razpravi toliko v poštev, kakor ogljena kislina, dušec, amonijak, različne gorljive smole, predvsem nikotin, in celo vrsto nam še nepoznanih snovi, ki se čutijo v vonju in na okusu. Največ moči pripisujejo nikotinu, ki je sam na sebi brezbarvna in vzdehtljiva tekočina, močnega vonja. Nikotin je hud strup, če pa pride le v malih dozah, kakor pri kajenju, v kri, deluje na poseben način na živce in na mišičevje. Nikotin pomiri živce po težkem delu, ne da bi ustavljal, kakor alkohol, delovanje možgan, in pomaga, da delajo možgani mirno in jasno. Želodec in čreva pospešita po nikotinu svoje gibanje, ustne žleze delujejo živahno. Zato pospeši kajenje prebavo in omoti žejo. Majhen del nikotinov ali kake druge tobačne snovi se razprosti v slini in pride v želodec, kjer otopi in omami želodčne sluznice. Močno kajenje učinkuje podobno kakor uživanje kave in prežene trudnost.

Seveda sledi takemu premočenju in napečenju telesa še hujše zmučenje, ki pa odgovarja samo povišanemu delovanju živcev in

ni tako veliko kakor pri alkoholu, tudi ne nastopi tako nagloma.

Razume se, da mora izdelek, ki zamore delovati na organizem, tudi škodovati na tak način, če se uživa brez mere. Trpijo živci in čreva, srce. Ves človek. Ali ta škoda je na bojnem polju majhna napram dobičku, kajti tam mora človek povzeti vse, kar ima v sebi energije in odporne sile.

Zato naj bi pošiljali oni, ki živijo brez nevarnosti doma, vojakom pridno tobaka, ki jim je najljubši dar. Doma se pač lahko utrpi. Miza je vedno pogrnjena, postelja posteljana, žejo si ugasiš po volji. In doma vpliva tobak bolj škodljivo na živce, kakor vpliva strup zdravilno na bolnega, a moreče na zdravega. Utrgajte sebi in branite otročjem, pošiljajte tobak tja, kjer je dobrota in potreba.

Pošiljatve vojakom na fronto. Pogostoma se sliši tožba, da ne dobe vojaki poslanega popoljška od doma, na poštah se pa pritožujejo, da ne pomaže vse pojasnjevanje ničesar, vsak hoče pošiljati po svojem in kar je njemu prav; posledica je, da ne more sprejeti pošta, in če je bilo kaj prepovedanega v zavitku, ki ga je sprejela pošta, ga pa ne dobe vojaki. Če so jestvine in žganje še tako prepovedane, vsaka mati stlači kaj takega rada v zaboj. To splesni na dolgi poti, se ubije in razlije. Pred vsako pošiljateljico bi trebalo vprašati na pošti, ali je odprta poštna številka, na katero pošljemo, in

Nova moda pri nakupovanju živil.

kaj se sme poslati. Preden napraviš zavoj, stehtaj, kar hočeš poslati, in priračuni težo zavoja ali zaboja, ker je dovoljena teža večinoma le 5 kil. Je torej boljše napraviti dva manjša zavitka, kakor nositi prevelikega nazaj. Želje zabij tako, da si ne ranijo na pošti rok, kar se pogostoma zgodi. Da izvleče sprejemnik lahko žebelj, podloži pod vsako glavico kosček lepenke. Zaboječke iz lepenke ovij večkrat z močnim motvozom in zavij zaboječko tudi z močnim papirjem, po vrhu zveži zopet z motvozom. Konec motvoza razcefraj malo in pritisi s pečatom na zavitek, če je dovoljeno pečatiti. Najboljše je, da zaviješ in viješ pošiljatev v močno, z oljem napojeno platno ali v oljnat papir. Naslov mora biti zapisan jasno in razločno; kdor ne zna sam prav pisati, naj naprosi vendar veččega človeka. Koliko zavirkov ne pride na mesto, ker ne more prebrati živ krst, za koga naj bo to. Najboljše je, da je napisan naslov s tintnikom

(Tintenbleistift) na les ali na platno. Preden pišeš, zmoli les ali platno in pisava bo razločna in neizbrisna. Kuhano sadje in podobno ne pošiljaj v steklenicah, ampak v glinasti posodi, okoli posode ovij, če imaš kaj od perila, če ne, pa toliko popirja, da bo popolnoma varno za pot. Druge jedi zavij v pergament. Sadje v mehak popir in vlož ga v praprot. Čaj, kava, rum in drugo podobno se dobi zdaj v tubah. Kar je jestvin ali kar se lahko ubije, mora biti na vsak način v lesenem zaboju. Božičnim pošiljatkam priloži zeleno smrekovo vejico. Je majhna stvar, pa spomni vojaka tam zunaj na dragi dom, na domači gozd, na jaslice v smrečju, na božične pesmi — na pesem o miru... Daj Bog, da bi bili letošnji Božič poslednji prazniki, ki bodo obhajani od naših dragih tam daleč zunaj.

In kaj vse pride vojakom tam zunaj prav? Igle zvijanke, da si spno raztrgano obleko, par debelih šivank, vdetih z debelim domačim koncem, nekaj gumbov za hlače, gumbov za perilo, svinčniki, popir z napisanim naslovom, spremnice z naslovom, da pošljejo lahko svoje reči domov, naramnice, časopisi, knjige in marsikaj drugega.

Zastrupljenje s tiso. Na južnozahodnem bojišču je poginilo več konj, ker so užili iglovje tise. Nesreča se je zgodila, ker so bili konji privezani k tisinemu drevu ali pa so bile tisine veje porabljene za kritja, v katerih so počivali konji. Znaki zastrupljenja po tisi so omotica in krči, v hudem slučaju pogine žival nekaj ur po zastrupljenju, ki povzroči, da se vname drobovje in da se pridruži temu še krvomoča. Drob poginule živali kaže pri raztelesenju vse znake vnetja, srce in vranica bivata povečana. Mleko in laneno olje odpomora zastrupljenju, nista pa vojakom vedno pri rokah. Vojakom je ukazano, da pazijo, kadar privežejo konje, da jih ne privežejo in ne ustavijo v bližini strupenega drevesa, a marsikateri vojak niti ne pozna tise. Tisa (*Taxus baccata*), Eibe, je visoko drevo rjavkastega luba, ki raste po gorah in je jako v navadi za žive plotove. Ima iglasto listje, ki je po zamokli barvi in razvrstitvi listov podobno smrekovemu, razloči se pa lahko po živo rdečih jagodah, ki so debele kakor grah in so dobra piča za kuretino. Miši in podgane poginejo, če jim podkadiš s tisinom lesom.

Darujte za Rdeči križ!

Knjigoveznica

Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani

Kopitarjeva ulica št. 6

priporoča

originalne platnice

za

Ilustrirani Glasnik

V delo se sprejema že sedaj, a izvršilo se bo šele po končani vojni.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovár.